

SAMBAND

No. 80. December 1914.

“Samband” udkommer hver maaned, er tilegnet bygdelaagbevægelsen og vil søge at fremme bygdelaagenes formaal og virke for deres fremgang og trivsel. En flerhed af dem har enten tilsagt det sin støtte eller anbefaler det til sine medlemmer. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hefter 10 cents hvert.

Udgives af SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:
A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

Lungesygdomme, Asthma, Bronkit og Katarrh.

De helbredelser, der er blevet opnaaet paa Dr. BIORNSTADS SANATORIUM i Minneapolis for ovennævnte sygdomme, er saa forbausende, at de er næsten utrolige. Vi kan imidlertid referere Dem til en mængde helbredede patienter, hvoraf mange havde opgivet haabet om nogen sinde at blive bra. Hvis De lider af nogen af disse sygdomme eller De har mistanke derom, saa betænk Dem ikke et øieblik. En maanedes opsættelse kan gjøre sygdommen haabløs. Kom straks til Minneapolis eller skriv til Dr. BIORNSTAD, fortæl om tilfældet og forlang fri, illustreret bog om moderne kurmetoder samt vidnesbyrd fra Nordvestens ledende skandinaver.

Dr. Biornstad's Sanatorium, 2244 Nicollet Ave.

Minneapolis, - Minn.

Et Spørgsmaal til Forældre.

Ønsker De at Deres børn maa have de samme interesser som De selv?

Ønsker De at Deres børn maa vedligeholde kjærligheden til det folk fra hvilket de stammer?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa omfatte med interesse de skoler som nordmænd har bygget, de kirker som nordmænd har reist, de foreninger og samfund som nordmænd har stiftet, det arbejde som nordmænd har utført i sit nye fædreland?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa holde det for ære at de er nordmænds ætlinger?

Hvis De ønsker at disse ting maatte være og vedblive, da maa De faa Deres børn interesseret i læsning som fremholder nordmændenes liv og nordmændenes virke. At vække saadan interesse er den opgave som bladet NORWEGIAN-AMERICAN har sat sig. Vil De støtte denne opgave, saa faa bladet i Deres hjem. Frit prøveeksemplar faaes ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Dept. C.

Northfield, Minn.

Samband

is a monthly Magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history, and historical and biographical sketches from the Norwegian settlements in America. It is especially dedicated to the bygdelag movement among Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to further the growth of the bygdelag societies and the attainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.

Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the Samband Publishing Association.

Manager and editor:

A. A. Veblen.

Indhold af No. 80, December, 1914.

	Side.
Jul i Norge. C. I. Opsal	63
Jul. K.	67
Jul blandt nybyggerne. C. N. Remme	71
Nyt verk om Vinlandsreiserne. Juul Dieserud	75
Reiseberetning. I.—O. S. Johnson	79
Optegnelser. S. G. Bertilrud	89
Selvbiografi av Thor Helgeson	94
Skiløber Thompson. B. L. Wick.....	101
Den første koloni i Gaspé, Quebec. B. L. Wick....	103
Henstilling til bygdelagene. L. P. Thorkveen.....	106
Syttende mai komiteens opgjør.....	107
Agnes M. Wergeland "Efterladte digte".....	113
"Valdres"	114
Ønsker forklaring	115
Fra Daarernes verden. Furu Sus	118
End kommer en vaar—! Mrs. N. G. Bech.....	120
Jenten og Veirhanen. H. W. Longfellow.—O. L. Kirkeberg	121
Veiviseren taler. J. S. Welhaven	122

Ny julelitteratur.

Jul i Vesterheimen 1914

Dette elegante julehefte foreligger atter færdigt og er et enestaaende praktverk, som ingen med literære interesser burde undlade at sikre sig et eksemplar af. Pris 50 cents portofrit tilsendt.

Paa glemte Veie

Af Paal Mørck.

Indbunden i fint shirtingsbind \$1.00.

"Paa Glemte Veie" er titelen paa Paal Mørcks nye bog. Al den intensitet som forfatteren synes at eie, har han her tat i brug. Heltinden gaar de "glemte Veie", de som nutidens ungdom efter forfatterens mening slet ikke vil gaa; deraf bogens titel. Emnet er saaledes almen-menneskeligt, mens handlingen er henlagt til det fra "Amerika-Breve" saa bekjendte "Clarkfield" i Syd Dakota. Hvis nogen har gaat i Jen mening at livet paa vestens prærier maa være dødt og ensformigt, saa bør han læse "Paa Glemte Veie"; han vil derved bli grundig kureret for denne sin tro. Verket er fra begyndelse til ende gjen-nemsyret af dyb religiøs mystik, og tar vi ikke storlig feil, vil det vække større opsigt end noget som hidtil har set dagens lys blandt os norsk-amerikanere.

Harald Hegg

Billeder fra prærien med skildringer af norsk-amerikansk folkeliv.

Af M. Falk Gjertsen.

190 sider. I fint shirtingsbind \$1.60.

Denne bog af afdøde pastor Gjertsen har længe været bebudet. Den blev jo ikke rigtig færdig fra forfatterens haand, før han døde, d. v. s. den sidste paatænkte revision fik han ikke tid til at udføre. Læseren vil dog neppe føle savnet af denne revision. Interessen fængsles lige ved begyndelsen og holdes fangen til det sidste. Den kirkelige, politiske og sociale udvikling, som har foregaat i løbet af de sidste 30—40 aar, er skildret med levende farver og kan ikke andet end interessere den, der har været med og tat personlig del i den. Og forfatteren kan skildre. Man kan indvende, at hovedpersonerne i fortællingen er altfor ideale til at være virkelige; men det er neppe nogen feil ved bogen. Vi har nok af realistisk litteratur. Det er bare godt, at idealet holdes frem. Bogen gir forøvrig et tro billede af livet, saadan som det har artet sig iblandt os norsk-amerikanere; og flere af de tegnede tildragelser er sande nok og kan ha fundet sted næsten i hvilket som helst af vore større norske settlementer.

Forfatterens navn borger for, at bogen vil faa en ri-vende afsætning. Og det fortjener den.

Send alle bestillinger til

Augsburg Publishing House, Minneapolis, Minnesota.

Samband.

No. 80

December

1914

Jul i Norge.

Fred paa jorden, Iød jo julebudskabet til menneskene. Nu er der desværre ikke fred paa jorden, thi nu raser jo en hel verdenskrig med et frygteligt menneskeslagteri. Den keiser, den konge eller den statsmand, som er skyld i dette forfærdelige myrderi, har vel et saa stort ansvar, at det ikke er forunderligt, at hver af dem udpeger den anden som ophavsmanden. Menneskenes dom, eftersegstens og historiens dom er dog af liden betydning imod Guds dom, den retfærdige dommer.

Her er et lidet land, en liden nation, som intet hellere ønsket, end at faa være i fred, dets nøytralitet garanteret af stormagterne, saa oberjømme hele landet af netop en af disse hæere, hele landet lægges øde, alle levnetsmidler beslag-lægges, og et helt folk, en hel nation drevet ud af sine hjem, vanke rundt og lider sult og nød.

Naar vi ser paa alt dette, saa kan vi vel ikke andet end ta-fke et naadigt forsyn, at vort kjære lille Norge hidtil endnu har blit forskaanet for alle disse krigens rædsler, en krig som i ubegrundethed neppe har et fidestykke i verdenshistorien.

Nu naar det lakker mod jul, saa vendes vel alle norske tanker til Norge og mange kjære, slegt og venner, mindes vi dem med bøn og haab om, at de fremdeles maatte forskaanes fra at trækkes ind i denne krigens malstrøm.

Fra betragtninger over denne store verdenskrig og til jul i Norge er der jo et langt hop, men netop paa grund af den

stilling som Norge indtager med alle dens faretruende muligheder, gaar der vel iaar flere julebudskab over havet end vanligt, og saaledes kunde det kanske være af lidt interesse i store træk at fortælle lidt om hvorledes julen feiredes og høitideligholdtes i Norge.

Julen hjemme i Norge var først og fremst en glædens tid, da skulde al nød afhjælpes, saa langt det stod i menneskers magt at gjøre det, og alle skulde erindres, selv himmelens fugle skulde have sit juletræ, et korneg paa en stang. Ude paa landet fattes det gjerne paa en kornstør ret oppe i mønet paa staburet. I byerne fattes det ret udenfor et af vinduerne i dagligstuen, og saa var det saa koseligt at sidde lunt inden døre og se paa at fuglene ogsaa var med at feire jul paa sin vis.

Saa var der fattigfolk paa land og i by, som der ogsaa skulde bringes juleglæde til. Paa landet var det da stik og brug, at konen paa gaarden ud af sin egen rige forsyning paa staburet huffet paa alle de gaardens arbejdsfolk, som sad i trange kaar i smaa huusmandshytter og gjerne med store barneflokke.

I byerne var der uddeling af isotøi og klæder, brændsel og mad, men saa var der vel knapt en familie, som ikke havde en eller flere inden sine bekjendtskaber, som vilde føle sig fornærmet og dybt krænkede, om nogen skulde tilbyde dem hjælp fra den offentlige fattiguddeling. Dette var nu gjerne en gammel enslig kvinde, hvis strikkepinder gif i ustandseligt arbejde paa strømper, vanter, skjær eller „pulsvanter“, og som gennem dette skaffede sig et tarveligt livsophold, eller det kunde være en gammel haandværker, som var reduceret til lidt reparationsarbejde. Slige blev nu gjerne erindret til jul med en fem eller tikroning, og saa lidt smatteri fra børnene, samt lidt julegodt.

Paa land og i by gjordes der i ugevis store forberedelser

til julebeværtningen. „Juleotta“, hvor godt humøret end kunde være, var nu ganske slidsom, thi det betød jo en arbejdsdag fra klokken tre eller fire om morgenen til sent paa kvelden.

Der skulde slagtes og alskens kjødmat tilberedes, saa skulde der laves hjemmebrygget øl, og det var nu rent en æres sag at have godt hjemmelavet øl. Saa skulde der steges fladbrød i store stabler, og desuden en uendelighed af alle disse delikate smaaager, som nu selv amerikanerne har faaet sliq smag for.

Naar saa endelig julekvelden kom, saa ringtes høitiden ind fra kirkeetaarnene klokken fem. Da standset al forretning, da skulde det være forbi med alt slid og trav, da kom der ro over sindene, thi nu var det jul, nu var høitiden kommen. Da skulde man være renvasket og iført sin bedste pynt, da lygte ansigterne af glæde og forventning, og skinnede omkap med alle de nysfurede, blankpudjede kjedler paa peisen.

Saa samlede man rundt julebordet, og husfaderen læste da gjerne fra bibelen det altid nye og lige skjønne julebudskab, holdt derpaa en kort bøn, og saa maatte man gjøre fyldest til alle de gode sager, som havde været den gode husmoder til saa megen bekymring og omsorg. Julekveldskosten bestod da gjerne i risengryngrød, ludefisk og ribbensteg samt sylte. Denne sidste var nu en ret, som ligesom blev til staaende kost gennem hele julen, da den var baade velsmagende og let at servere, men den blev altid tillavet med megen omhu, thi der skulde være et passende forhold mellem fedt og magert.

Der fandtes nok sine steder paa landet, hvor folk naturligvis ikke var overtroiske, langtifra, men hvor hudeien lurte ud en portion af julegrøden til Nissen alligevel, bare for at være tryk paa at intet galt skulde hænde bukkapen.

Efter aftenmaden togede saa alle ind i „storstua“, hvor juletræet stod pyntet og lysene tændt. Det hele havde naturligvis gaaet meget hemmelighedsfuldt til, men alle vidste jo,

hvad som var igjære. Saa slog man ring og gif rundt træet, idet man sang nogle af de gamle kjendte julesalmer. Der næst kom da det af hørnene saa længe paaventedes, det spændende øieblik, da man skulde „høste juletræet.“

Gusfar og husmor bænkedes i sofaen, og om nu disse betænkedes med de fleste pakker og presenter, saa tør det nok hælde, at de pakker som var merket „fra far og mor“ var fuldt saa værdifulde.

Sent blev det nu før man kom til ro, og tidlig maatte man op igjen første juledag, thi da maatte alle, store og smaa, i kirke. „Glædelig jul“ lød det overalt, og hvor man gif paa visit, skulde man trakteres, ligeledes naar nogen kom, jamme hvad slags ærend, maatte de beværtes med et glas vin eller et glas hjemmebrygget øl og julegodt, thi det gif jo ikke an, at lade nogen „bære ud julen.“

Jeg husker den dag idag flere karakterer, som regelmæssig kom paa et eller andet ærend hver jul, saa blev de da budne ind paa „salen“ og trakteret. Naar man hørte dem en stol og anmodet dem om at sætte sig, saa var det ufravigelige svar „tak, jeg faar naa ikke sitte.“ Staaende drak de saa et glas vin, og med et „glædelig jul“ forsvandt det sporløst. Saa maatte de naturligvis have „lidt og bite“ i ogsaa; „vær's'go, et glas vin til,“ „nei, mange tak, jeg er saa godt forsynt,“ men efter en passende nøding, drak de nu baade et og kanske to glas til. Dette at lade sig nøde sli, skulde nu høre med til god folkeskik, det da, men at folk var sig det latterlige i det bevidst, derom vidner jo noksom det gamle morsomme mundheld: „Det maa da være bund i mig aa,“ ja jenta, hun hadde spijt en „goro.“

2den dags kveld begyndte morroen med julebal her og der. Der var hørneballer og julefaber i lange baner, og julebal til langt over nyttaar. For folk i byerne var det ofte skik, at hus-

faeren skaffet højt og sluffe, og tog hele familien ud en dag, en mildveirsdag med klingende slædeføre, for at kjøre julefud, som det kaldtes.

For ungdommen var der adskillig friluftsliv og friluftsmorro i juleferierne. Der var kjælfeture og sfiture, gjerne med beværting, leg og dans efter hjemkomsten. Sli gif det saa længe juleferierne varede. For alle var det, mere eller mindre, en fritid; lidt arbejde og forretning dreves der jo, men i det store og hele taget var julen hjemme i Norge en glædens tid, en selskabelighedens tid; der var høitid, julestemning og fred paa jorden.

Naar jeg nu sli i tanterne atter har været med og feiret jul i Norge, saa sender jeg med denne lille fordringsløse skildring en hilfen til „Samband“s læsere, til slegt og venner her tillands om ønsker om en glædelig jul og et godt nyt aar!

Ligesaa til slegt og venner i Norge sender jeg dette som en liden julehilfen. I denne moderne tid med de hurtiggaaende dampere med luftskibe og traadløse budskab saa betyder jo ikke afstande stort, og dog er alle disse nye opfindelser saa altfor sendrægtige af sig, tanterne flyver saa langt lettere og sifre frem, saa feirer vi i tanterne atter julen sammen, og jeg ønsker eder alle en glædelig jul og et godt nyttaar.

Med Wing, Minn. 22de Nov. 1914.

C. L. Opfal.

Jul!

Jeg kom op paa fjeldet en vinterdag.
Kom op før dagen i solguldgitter
henover fjeldtind og vidder sridter.
Og dagslystaagen
strøg famlende om paa lydløse saaler

Ja stille, ja. —
 Kun én var vaagen —
 Kun han, som stilhedens storhed maaler,
 han vaager jo.

Seg lyttede varligt, men livet sov.
 Seg tænkte ofte: Mon du har lov?
 Mon du kan lytte ved aandernes døre?
 Men ingen som svarer, thi ingen tør spør'e.

Seg kom til skillet, der fjeldvidjen grov
 blandt mose paa stenede egne.
 Seg hørte det hviste indunder, men hvor?
 Det hysjede allevegne:
 Gaa stille, du døgnets uro og larm.
 Gaa stille, du livets bankende barm.
 Gaa stille, du døgnets presse:
 I dag har naturen messe.

Der hørtes jus, som af elvegang,
 jeg hørte kviste og naale sang:
 „I dag har naturen messe.“

Paa stoppede læder i tolerad
 sad bittesmaa rimfrostkrystaller og kvad:
 „I dag har naturen messe.“

Og ind under sneen i lønlige gange
 der tripped en markmus med salmer og fange:
 „I dag har naturen messe.“

Og borte i uren — i fjeldrøpessloffen
 der tæsiedes om med inadren og pjoffen:
 „I dag har naturen messe.“

Uglen paa fjeldslyen foldede flørne,
 ligesaa falkene, ligesaa ørnene:
 „I dag har naturen messe.“

Ræven og jerven, haren og elgen
 sang fredelig sammen sin lovsang til helgen:
 „I dag har naturen messe.“

Højfjeldets aander og ødets vætter
 de dansed med sang over viddets sletter:
 „I dag har naturen messe!
 „I dag har naturen messe!“

Seg lyttende stod.
 Kunde, — jeg kunde ei stå imod.
 Tølte mig greben, — af storheden bunden, —
 jeg mumled en bøn i andagtsstunden.
 Da hvistet lønligt de rimdætte grene:
 „Gav tak for du kom, — for du kom alene.“

Stilhedens herre og storhedens mester, —
 han med livet i pagt,
 han hæved sit øie, jeg saa mod øier:
 „Det er fuldbragt!“

Da tædnes en lysstribes lanas imod øst,
 det lød et sus i den store stilhed,
 det kjendtes et pust som af foraarsmildhed,
 og høitidens tryllebillede var løst.

En graaspaglet fugl, en ørliden lille
 steg op i luften og slog en trille:
 „Glædelig jul!“

* * *

Solen steg gyldenglødende paa den klare frosthimmel og strødde sit ildrene lys i overflod ud over snetop og skovl. Den som kunde fly fremover i ætheren som disse solstraaler og titte paa alt deiligt og Gud velbehøgeligt. Tusinder af smaa snekrystaller vendte paa sine diamanter, saa reflexen skinnede som smaa fortryllede jole. Skinnede det ikke af et englesie i hver af disse?

Gjeldseens Iyre laa stemt — færdig til at falde ind. Thi det var juleaften. Kirkens og folkens store fest skulde ringes ind med de kjendte, dirrende malmtoner. Alt var pyntet til helgen. Rimranfer hængt paa kvieste og bar. Træerne var pyntet, de smaa fjerr var pyntet; thi det var jul og skabningens herre havde selv pyntet til festen med sin mesterhaand. Rent og rigt og i overflod var strødd om med smykker og smaragder. Intet manglet, alt var fuldbragt, — thi det var jul.

En skiløber jog hjemover fra fjeldet med sit bytte. Alle maatte hjem julekvelden. Juletræerne var hugne. Skjønt de peneste var udsøgt stod de deiligste igjen, thi ingen kan pynte granen sliq som naturen selv. Hvem er det, som maa savne en liden gran med et lys paa julekvelden?

* * *

Bortmed veien staar en lav, enslig stue. Fattigdom og savn er beboernes lod. En 90-aarig yng enke med sin delvis vansføre datter strider der livet igjennem. Bygden og snille medmennesker hjælper det nødvendigste. Dermed er de tilfreds, saa salmesang lyder som tiest helt ud paa veien. Er de fattige paa livets goder, saa er de rige paa tro og haab.

Medens jeg ledte efter en rigtig pen gran til julekvelden, tænkte jeg paa, hvem som intet juletræ fik i aften. Gamle Zuge og Guro hadde intet, det viste jeg. Jeg fandt en liden gran, som ved konens hjælp blev pyntet, nogle lys, fyrværkeri. en liden julegave til hver, samt kaffe og mad, thi i julen skal

ingen lide nød. Ud paa kvelden kom julemanden ind til de to gamle i den lave stue bortmed veien. Juletræet blev sat paa gulbet, lysene tændt og gaverne uddelt. Aldrig i mit liv har jeg set saadanne øine, som de to ensomme mennesker satte paa mig og paa juletræet. Det blinkede af taarer, — ja, det var guddommelige glimt af sjæleglæde som lygte ud af deres forbaujede blifke. Jeg tog dem begge i haanden, ønskede en glædelig jul og gif. Udenfor døren stansede jeg. Zugen af dem hadde kjendt julemanden.

R.

(Fra Østre Slidre.)

Jul blandt nybyggerne.

Julefeiring, julestikke ifra Baldris, saavel som andre bygdelag, er fra tid til anden af dygtige pennemænd blit behandlet og beskrevet, saa det er ikke hvad jeg her vil forsøge at behandle; thi de fleste norske folk her i dette land har vist igjennem tidernes løb søgt at bevare disse gamle minder om norske sæder og julestikke, saa de fleste norske folk har nok disse tanker i en fornøjet erindring til hvert aar, naar julen atter nærmer sig. Derimod vil jeg forsøge at meddele lidt fra vort tarvelige nybyggerlivs historie, om hvorvidt vi her i dette land var istand til at iagttage høitidelighederne og julestikkene saaledes som vore gamle forfædre hadde lært os at feire jul derhjemme i Norge. Men efter som alt andet var meget tarveligt iblandt os i pionerdagene saa blev nok vor julefeiring ogsaa, i forhold dertil, som oftest meget tarvelig. Men efter hvert som tiden skred fremover, flere og flere folk flyttede ind, landet blev tættere beboet, og smaa settlementer og kolonier dannedes, opsteg der straks trang i det indflyttede norske folks hjerter, at de først og fremst vilde forsøge at dyrke og fremelske de norske kirkestikke iblandt os, og bevare den kristne tro og lære, saaledes

som vi fra barndommen af var oplærte til og havde arvet af vore forfædre. Den sidste dyrebare formaning som far og mor gav sine sønner og døtre med paa veien, naar afskedsstimen kom og det sidste haandtryk skulde veksles, var vist almindelig den: Kjære barnet mit, hvor du end færdes her i denne verden saa giv aldrig slip paa din barnelærdom, og din kristne tro og lære; men tag det med paa veien som en kjær arv fra dit fædreland. Guld ved det gamle, saa gaar det dig vel, barnet mit, baade for tid og evighed.

De allerfleste norske her har vist ogsaa til alle tider paa bedste maade forsøgt at bevare denne dyrebare fædrenes arv, som vi fik med paa vandringen og det har altid vist sig hos det norske folk, at saasnart en liden koloni paa nogle saa familier er dannet og de paa nogen maade har følt sig stærke nok, saa har de straks ivret for og organiseret menigheder og kaldt prest til at betjene disse som oftest smaa kald. I nybyggertiden var det rigtignok ofte meget besværligt; thi folk var den tid alt for meget spredte men med en god vilje og samdrægtighed gik det alligevel.

Nu for tiden er alt dette forbedret, saa nu behøver ingen som har interesse, at være udestængt. De andre eller de saakaldte verdslige julestikker, som vi var vant til at hylde og elske og bruge i vor opvekst i Valdres, saasom julegjestebø og danselag, blev nok fra først af her i pionertiden ikke saa flittigt efterfulgt, af den gode grund at det den tid var mange slags hindringer i veien for den slags sport og fornøielse. Langt var det naboer imellem, vinterveiret var stundom affrækkende. Men efterhvert som det blev mer og mer opsettlet, og ungdommen voksede til, begyndte det med det samme at bli mere liv og mere omgang blandt naboer.

Vi kunde da ofte komme isammen og ha rigtig hyggelige stunder, og vi søgte alt i et at saa vore lag og feiringer til at

ligne det norske saa meget som muligt. Ligeledes var det gjævest naar vi kunde berede vor gjæstebøsmad og drikke saa ngoenlunde paa norsk vis som muligt. Nogen færdeles lange forberedelser med at lave os rede til julehøitiden blev ikke lagt besynderlig vind paa. Som vi erindrer brugte de i Norge at ha et svare stræv med disse langvarige juleforberedelser, mange uger i forveien, med brygning og bagning og alt andet som de kunde finde paa, og som vi her i dette land ikke finder nødvendigt at efterabe. Men ret og slet beredte vi vore maaltider, som ellers er almindeligt i det daglige liv. Alt det som undertiden tilberedtes ekstra var en liden dunk hjemmebrygget øl, og lidt fladbrød og leffer blev ogsaa baget. Kjøb og flekk hadde vi altid paa rede haand. Norsk lutesisk har altid været i brug i Amerika, men som oftest kun i julen da, et bevis paa at vi har forsøgt at efterligne vore norske sambygdinge med at leve lidt bedre i julen end ellers almindeligt. Forøvrigt tror jeg ikke at gamle kjærringer i Norge var saa meget ud af veien naar de sa: der burde i Amerika leva dai vist jo gøt so de være jol te for dag. Men ligevel, i gamle dage var nok lutesikken det eneste som vi kunde kalde noget ekstra. Med undtagelser fandtes der vist en del Valdreser som kunde ha de samme følelser og det samme syn paa sagen som han gamle Zver Kvien hadde, naar han saa ofte sa: Ein dram paa fiff o smør, æ i grunn ein behagele mat — ja naturlevis æ da fji da,“ Ia han til.

For at saa mit simple produkt til at svare til overskriften, naar jeg skal forsøge at skildre forskjellen paa julestikke her og i det gamle land, maa jeg ogsaa pege paa hvorvidt vi her i dette land tror eller har troet paa uynlige væsener i julen, saasom julenisjer, juleveiner, imbører, og julekreier osv. Vi ved at alle de gamle i bygden da vi voksede op, fast og uroffelig trodde paa disse ting, og kanske det kan hænge noget

igjen endnu af denne tro iblandt de gamle der hjemme. Om nogen af disse gamle hjemme endnu kunde tro paa disse ting, og tilfældigvis komme til at læse dette mit stykke, saa vil jeg ikke fornærme nogen ved at holde paa at de er aldeles feil i sin paastand naar de siger de har set og oplevet noget saadant. Enhver ved, hvad han har set og har ret til at tro hvad han vil. Jeg vil hverken benegte eller stadfæste noget sligt, det faar staa for sit værd. Men her i Amerika har disse usynlige væsener ikke faat bofat sig; saa jeg tror ligefrem at de ikke eksisterer her iblandt os.

Som et bevis paa at vi her i Amerika ikke nogenfinde har fæstet vor tanke eller tro paa nogen saadanne mystiske eller overtroiske ting som her er omtalt, vil jeg indskyde den bemærkning, at saadan som de bar sig ad i Norge i gamle tider med afslags krossing og viksling over alt de tog sig fore naar julen var for haanden, baade med kreaturerne og døde gjenstande, saasom at sætte tjærefors og staa op over alle dører paa gaarden — saadant fantaserte vi aldrig med. Ei heller heiste vi fugleband, men lod fuglene frit spise i grifstien og i hønsegaarden hele aaret rundt. Om nogen skulde spørge, hvorvidt jeg tror, saadanne usynlige væsener eksisterer i Norge endnu, da vilde jeg sige omtrent som Ole Tjstrand sa om saligheden da han laa paa sit sidste og presten spurgte, haaber du at blive salig Ole? O da ska nok knipast da, sa han Tjstrand. — Saaledes tror jeg ganske vist da ska knipast da, om der er underjordiske folk i Baldris ogsaa.

En kjærlig hilsen til alle „Samband“s læsere, med bedste ønsker om en glædelig julefest, og et velsignet og godt nyttaar!

Deres forbundne,

C. N. Remme,
Luverne, Minn.

Nyt verk om Vinlandsreiserne.

American-Scandinavian Foundation, New York, har netop udsendt en smukt udstyret bog paa mer end 300 sider under titelen „The Voyages of the Norsemen to America, by William Gougaard.“ Herr Gougaard var i sin tid kommandør i den danske flaade og er for tiden professor i skibskonstruktionslære ved Massachusetts Institute of Technology.

Saameget er i aarenes Løb skrevet om den nordiske opdagelse af Amerika, ca. 500 aar før Columbus, at det skulde synes ugjærligt længere at levere noget nyt paa dette omraade. Og dog er vi i de allerfjerdte aar blit vidne til en række bøger og afhandlinger, der uventet har fornyet diskussionen og bragt den ind paa delvis ny baner.

Begyndelsen gjordes med Fridthjof Nansens nedbrydende kritik i hans store verk „Nord i Taakeheimen“, der i sin ensidighed nødvendigvis maatte fremkalde modsigelse, men som paa samme tid var vægtig nok til at skabe grobund for ny teori. I en bog paa ca. 200 sider har saaledes Wm. G. Babcock, Washington, D. C. (Smithsonian Miscellaneous Collections, vol. 59, No. 19, 1913) hævdet at Torfin Karlsevnes „Straumey“ ikke, som Prof. Storm og de fleste af os andre har ment, er at søge paa Nova Scotias eller Cape Breton Islands østkyst; men at den er identisk med øen Grand Manan i Fundybugten, der jo er bekjendt for sit høie tideband. Derved lykkes det ham i tilslutning til Prof. Chr. Rafn og andre at henlægge færdens sydligste opholdssted Hop til Mount Hope Bay, Rhode Island, medens Prof. Storm, som bekjendt ikke troede at kunne anvise stedet plads syd for Nova Scotia.

Prof. Gougaard er imidlertid ikke tilfreds med nogen af de hidtil fremsatte ansæelser og giver os i virkeligheden en splinterny fortolkning af sagaerne. Medens de fleste histori-

fere af fag i det hele har staaet sig tilro med Prof. Storms hævde af, at beretningen i den saakaldte Hautsbog, almindelig citeret som Karlsevnes saga, i det hele maa staa til troende fremfor versionen i Flatsbogen, er Prof. Govgaard, som det synes paavirket af Nansen, tilbøielig til at drage den første ligesaa meget eller mere i tvil end den sidste. Men i modstæning til Nansen, og her i delvis overensstemmelse med Prof. Horsford, Prof. R. B. Anderson og andre, mener han, at begge beretninger gjengir virkelige tildragelser, og med nogen godvilje kan bringes i tilstrækkelig overensstemmelse.

Forfatterens anskuelse gaar i forthed ud paa, at fordi om vi tror Hautsbogen paa dens ord, naar den fortæller, at det var Leif Erikson som tilfældig opdagede ny lande i syd for Grønland paa tilbageveien fra Norge, behøver vi ikke derfor at kaste paa baaten Flatsbogens beretning om Bjarne Herjulfssens opdagelse af de samme lande ca. 15 aar tidligere paa en overreise til Grønland fra Island. Og om end Hautsbogen intet fortæller om Leifs senere undersøgelse af landet paa en særskilt ekspedition, udgaet fra Grønland, kan ifølge Prof. Govgaard en saadan meget vel ha fundet sted, som beskrevet i Flatsbogen.

Som følge heraf sætter forfatteren tillid til historien om Leifsboderne og hævder temmelig afgjort troværdigheden af Flatsbogens beretning om en særskilt ekspedition derhen af Leifs bror Torvald, hvis sydlige opholdssted han henlægger til Rhode Island eller det sydlige Massachusetts. Hvad derimod angaar Leifs søster Frendis hævder han, at Flatsbogens beretning om hendes grusomhed vistnok tør indeholde træk fra virkelige tildragelser, men at det dog er sandsynligt, at hun ikke foretog nogen særskilt reise, men kun ledsagede Karlsevne paa hans færd, som beskrevet i Hautsbogen.

Mest bemærkelsesværdig er dog vistnok professorens an-

skuelse med hensyn til Karlsevnes tog. Her staaer han brag paa Flatsbogen, forsaavidt denne udtrykkelig lader opdageren naa Leifsboderne, og søger at hævde, at han aldeles ikke raf saa langt i syd som Leif og Torvald, ja at han ikke engang naaede Nova Scotia, men saa sig nødt til at vende om allerede paa østkysten af Nyfundland, muligens ved White Bay. Som en følge heraf maa „Straumen“ forflyttes helt nord til Labrador, muligens til Sandwich Bay, og Karlsevnes første landingsplads næsten nord til Hudsonstrædet. Paa den vis blir vi da nødt til at anta, at Leifs Markland laa hundreder af mil syd for Karlsevnes Markland, ifølge Prof. Govgaard, vistnok i det sydlige Nova Scotia.

Skjønt nu forfatteren maa indrømmes at ha givet denne ny teori en ganske plausibel begrundelse, kan jeg kun beklende, at jeg ikke paa sæt og vis er blit overbevist om dens holdbarhed. Og jeg kan ikke frigjøre mig fra den tanke, at Prof. Govgaard vilde have nytte af at sætte sig ind i den diskussion, der herover er ført om disse ting i tidskrifter som „Samband“, „Synra“ og „Sønner af Norges magasin“, hvortil blandt andre Prof. Julius E. Olson, P. P. Iverslie og undertegnede har ydet bidrag. Overhovedet viser bogen en mærkelig taus-
hed med hensyn til alt, der hidrører fra norsk-amerikanske penne om emnet. I den vedføjede bibliografi søger man saaledes forgæves efter pioneren Prof. R. B. Andersons navn, efter Prof. Olsons dygtige afhandling i „Original Narratives of Early American History“ og efter undertegnede artikel i „Bulletin of the American Geographical Society“, 1901.

Min hovedanke er, at forfatterens historiske læst øienynlig ikke holder maal med hans kyndighed som geograf og sjømand. Jeg er fremdeles paa det rene med, at ikke blot Frendis men ogsaa Torvald Erikson kun optraadte som medlemmer af Karlsevnes tog, og at Bjarne Herjulfen i Flatsbogen er iden-

tjef med Bjarne Grimolfsen i *Hauksbogen*, noget jeg udførlig har søgt at begrunde andetsteds. Hvad *Marckland* angaar, kan jeg vanskelig forestille mig, at det skulde kunnet betegne to saa vidt forskellige lokaliteter som Labrador og Nova Scotia. Med *Marckland* forstodes dog ifølge min opfatning muligens nok det sydlige Labrador ved siden af *Nyfundland* — ikke bare sidstnævnte ø, som antaget af Storm og andre.

Absolut dillefantistisk forekommer mig forfatterens paastand, at stedbeskrivelsen i *Flatøbogen*, naar det gjælder det egentlige Vinland, er at foretrække for *Hauksbogens*, og passer som fod i hose paa egnen rundt Cape Cod. Intet kan være sikrere, end at man, som Prof. Storm udtrykte det, nærmest faar indtryk af en lang nordlig kyst med fjorde løbende ind mod syd. Hvis man vil placere Torvalds, efter min mening opdagede ekspedition — først mod vest og senere mod øst til „Kjalarnes“ (Cape Cod), derfra endnu længere øst til „Krossjanes“ paa *Ny Eglands* sydkyst, faar man i ethvertfald indrømme, at noget holdpunkt for dette har man absolut ikke i denne saga. Forfatteren, eller nedskriveren af denne version, har klarlig havt for øie nordkysten af en stor ø, og det hele er kun en uklar gengivelse af Karlsevnes undersøgelse af Vinland først paa østjiden og saa paa vestjiden med Torvald som ledsager, som fortalt i *Hauksbogen*. Sikker er det ogsaa, at Karlsevnes „Gop“ og Leifs sydligste landingssted faldt sammen ifølge *Flatøbogen*; men *Hauksbogen* lar, som det synes, spørgsmaalet staa aabent, og jeg har selv søgt at hævde, at vi har flere tegn som tyder paa at Leif landede længere i syd, skjønt nok ogsaa Karlsevne tør ha naaet syd for Nova Scotia paa det lange sommertogt sydover fra „Straumey“. I ethvertfald synes det utroligt at hans vel udrustede ekspedition skulde slaaet sig tilro paa *Nyfundland*, hvis han af Leif — ifølge *Hovgaard* des-

uden af Torvald — havde faaet god rede paa sydligere, mere frugtbare egne.

Men medens jeg har betydelige indvendinger at gjøre mod forfatterens lokalisering af sagaerne og mod hans opfatning af deres relative værd, kan jeg kun yde ham den største anerkjendelse for hans interessante verk i det hele. Vare de sydlige og udmærkede illustrationer er pengene (4 dollars) værd, og kapitlerne om Island og dets gamle historie, om Grønland, Nordhoernes skibsfart, Eskimoerne og Indianerne, Nordamerikas østkyst, osv., ikke blot viser grundige studier, men er tillige overmaade velskrevne og underholdende.

Mindre selvsigjørende er kanske forfatterens gjendrivelse af Nansens kritik af sagaerne, men det dreier sig jo her om ting, som med held alene kan behandles af filologer og historiske fagmænd i forbindelse med den samlede kritik af den islandske sagaliteraturs troværdighed, og som forfatteren derfor gjorde klogt i kun at berøre paa det løseligste. Men i det hele danner hans smukt udstyrede verk en overmaade prisværdig tilvækst til litteraturen om den norrøne opdagelse af Amerika. American-Scandinavian Instituts og forfatterens anseede navne vil derhos borge for, at bogen blir læst af amerikanske historikere og tillagt den tilbørlige vægt.

Zuul Dieferud.

Reiseberetning.

I.

D. S. Johnson.

At skrive om *Hallingfærden* nu efterat jeg kom hjem her til Spring Grove, Minn., er naturligvis overflødig, da saa mange gode skribenter har fortalt om den. Jeg vil kun bemærke at jeg blev skuffet over ikke at faa se de sprettede friske *Halling-*

ger gjør hallingkast ombord paa „St. Louis“, saasom jeg hadde ventet; men ved at tænke over dette, da vi hadde været ombord nogle dage, fandt jeg grunden til, at ingen turde spænde rundkast ombord paa skibsdæk.

Vi ved at Hallingerne er særdeles friske folk, som spænder høit, og under den sterke fart som skibet gjorde kunde det bliit fare for, at skibet kunde gaaet fra dem medens de var i veiret, saa de hadde dumpet i sjøen. Derfor blev jeg skuffet i min forventning at saa se Hallingerne gjøre kast ombord.

Da vi kom ind til Kristiania var det et mylder af folk som da feirede frihedsdagen, 17de Mai. Det var jubel i gaderne, jubel i luften, og stjernemændene hadde det travelt med at stænge enkelte gader, som barnetoget skulde passere igjennem.

Kristiania er nu bleven en storby, og i de dage som jubelen begyndte var det saa meget folk i hovedstaden, at det var liden hygge i al denne trængsel. Jeg reiste da op til Sjønesø efter nogle dages ophold i storbyen. Sjønesø er et centralt beliggende sted med jernbaner paa alle kanter, saa jeg hadde der mit hjem under mit ophold i Norge.

Den første udflugt jeg gjorde fra Sjønesø var at tage med Bergensbanen op til Hallingdal, hvor jeg overvar to af de fester som Hallingerne gjorde for de hjemvendte Halling-amerikanere, nemlig paa Nes og i Gol. Efter at Bergensbanen kom igjennem Hallingdalen, syntes jeg det var snudt op ned paa alting i dalen, imod for 44 aar siden da jeg opholdt mig der et par aar. Rigtignok rinder Hallingdalselven nedover til Krøderen i syd og sydpst og indsjøen Krøderen er den samme, med sine bugtninger og viger, og fjeldene staar ligedan; men folkets sæder og skiffe forekom mig helt forandret. Bykulturen hadde sat sit præg paa klædedragten, paa husene, paa maden, ja ogsaa maalet hennar mor. Det som Hallingerne endnu har tilbage fra fordums dage er deres gjæstfrihed. Paa de to

fester jeg overvar blev vi trakteret med egte norsk mad, og paa egte bondevis, som gjorde det saa koseligt og hyggeligt som om vi skulde været i et bondebryllup for en 50 aar siden. Der var ingen snobber, ingen klasseforskjel som det hændte ved andre banketter jeg kunde nævne, men alle i lige rang.

Men bykulturen har ikke endnu sat sit præg paa folket allesteds i Hallingdal. I sidebygderne finder man endnu de gamle koselige peiseingor, det gamle trakteringsystem, hvormed disse trofnyldige menneffer søger at gjøre det saa hyggelig som mulig for en. Jeg var senere en tur op i Levelde, hvor man endnu bringer den gamle skik at traktere paa, som mindet mig om den tid jeg opholdt mig i Hallingdal.

At Bergensbanen er til uendeligt gavn for den lange dal, kan vel ingen benegte. Naar man tænker paa den tid, at Hallingerne maatte kjøre sine produkter den lange vei fra de øverste bygder i dalen over den steile og tunge Ringnesaaften, ud Sognedalen, bakke op og bakke ned, og saa op den hængende bratte Krogkveven og ind til Kristiania, saa taaler det ingen sammenligning hvad disse gamle maatte gjennemgaa, mod den nuværende slegt. Og dog syntes de gamle at være mere fornøiet med sin stilling og sit stræb end den nuværende befolkning er. Med de lette befordringsmidler steg ogsaa fordringerne til livet. Bykulturen krævede finere boliger, finere møbler, udenlandsk tøj til klæder.

Alt dette kostet mere penge, og for at tilfredsstillte fordringerne maatte de store skogstrækninger, som dalen var saa rig paa, undgjøelde. Tømmerflaven blev gjort mindre og mindre til hvert aar, saa jeg blev helt forundret ved at se den mængde smaat tømmer som flød efter elven. Toppen af dette tømmer saa ud som de rajer man hængte høi paa i gamle dage. Og er det ikke alene i Hallingdal man hadde faret saa haardt med skogen. I andre skogbygder var den stygt medfaret, saa for-

dringen til at bruge mange penge syntes være gjældende blandt alle klasser derhjemme i Norge.

Det har saa ofte været skrevet om de gode tider i Norge nu i flere aar. Enkelte amerikanere har da ogsaa behandlet det i norske aviser og advaret folk derhjemme, at de ikke maatte reise til Amerika, da daglønnen var næsten lige saa stor der som her. Særlig blev det fremhævet af en norsk-amerikaner her i landet gennem „Buskeruds Blad“, at amerikanerne som besøgte Norge nu iaar ikke maatte tage med folk fra Norge og hid, naar de reiste tilbage fordi tiderne her var meget daarlige, deraf at landpriserne var nedgaaet og farniprodukter gik stadig ned, og der var selvfølgelig stor mangel paa arbeide.

Brevskriveren hadde ret om de gode tider i Norge, naar man sammenligner daglønnen nu og for en 40 aar siden; men naar han talte om faldende priser paa alting her, og daarlige tider, maate jeg virkelig studsje, og studere paa hvilke henryn hadde bragt ham til at sige dette om de elendige forhold her i landet. Blandt landarbeidere og farmere har det aldrig været saa gode tider som nu.

Som sagt ved at sammenligne forholdene i Norge nu og for 40 aar siden, maa det indrømmes, at de nu er langt bedre; men noget mærkeligt er det alligevel, at saa altfor saa har kunnet arbeide sig op til en fuldt ud uafhængig stilling, trods de gode lønninger. Jeg talte med folk som hadde arbeidet stadig ved et træsliberi i Sjønesos over 30 aar, men var ikke kommet længere end kun fra haanden og til munden. Nu kunde det være drif hos mange, som hadde slugt fortjenesten eftersom Sjønesos før har været saa rigelig velsignet med anledning dertil, men saa kom jeg til at tale med en som jeg kjendte godt, og som jeg tydelig vidste ikke drak, eller sløset bort sin fortjeneste paa anden maade. Jeg vidste manden var en tro og flittig arbeider, der i over 30 aar hadde arbeidet ved

den samme fabrikk. Ofte arbeidet han ogsaa baade nat og dag, hvorved han tjente det dobbelte i døgnnet. Da det nu er kun to mennesker i familien, kun mand og hustru, saa var jeg aldeles sikker paa at denne mand maatte ha penge ved siden af, at han hadde eget hjem, en stue og et maal jord. Jeg spurgte ham da om han ikke hadde penge i sparebanken, han som hadde arbeidet saa stadig paa et og samme sted i saa mange aar. Dertil svarede han bestemt nei. Han var endnu styldig 700 kroner paa sin eiendom, sagde han. Da jeg saa stillede mig skeptisk til hans svar kom han frem med bogen som viste hans udgift og indtægt om aaret. Lønnen var kr. 3.25 for dagen, og af den indtægt han hadde af sit arbeide maatte han betale omtrent 100 kroner aarlig i skat. Saa var det til husekassen en maanedlig udgift, og saa til fagforeningskassen en udgift til hver maaned, samt fornødenhedsartikler, mad og klæder. Alt hvad denne tro arbeider paa over 30 aar hadde lagt sig tilbedste, som man siger, var ca. 3,000 kroner.

Man kan skrive om de høie lønninger i Norge, men naar en arbeider maa betale skat, told og tiende af alt han tjener om aaret, saa blir nettoudbyttet nokjaa magert. Det var en almindelig klage over de høie skatter i Norge, baade blandt bønderne og arbeiderne. Udgifterne øges hvert aar i kommuneskat, og saa kommer statskatten som vist er nokjaa trykkende for mange, saa smaabønder som ingen tømmerkog har til at hjelpe paa indtægterne, har nok med at saa begge ender til at naa sammen. For at presse alle til at være med og betale skat af sine eiendomme, er alle jordeiendomme, skog og indmark takseret om igjen til sin fulde værdi. Enkelte sagde ogsaa, at deres eiendom var værdsat altfor høit. Om nu dette forholdt sig saa, ved jeg ikke; men et er sikkert: at ingen nu kan slippe med mindre skat, end det som eiendommen er takseret for.

Naar man reiser igjennem Hallingdal, Valdres, Gud-

brandsdalen og andre dalfører i Norge, saa ser man paa mange steder stengjærder paa begge sider af storveien. Ligesaa kan man se lange og brede stengjærder mellem gaardene, samt store hauger af sten oplagt ved nedre kanten af agrene. All denne sten har man gravet op af jorden for at faa nogle smaa agerlapper til byg, poteter og blandkorn. Naar man betragter dette arbejde som er begyndt af de første rydningsmænd, og fortsat af senere slægter, saa kan man blot undres om ikke disse arbejdsstrælle maatte gjøre det godt her i landet, naar de fik sig et stykke jord her, hvor den er saa rig, og klimaet saa gunstig for al vækst. Det var folk med mod i barmen og kraft i armen, disse som kom her fra Norges fjelddale, vant til tungt arbejde fra barndommen af. De gav ikke op om det svædt i armene og ryggen varket efter en anstrængende dag. Fagforeninger, med streiker, og den videnskabelige socialisme var ukjendt paa den tid, og dog lagde disse første rydningsmænd fra de fattige trakter i Norge grunden til den velstand, som deres børn og børnebørn nu nyder godt af.

Det har været spottet og haanet over disse rydningsmænd for deres faaretaalmod, at de holdt ud og arbejdede sig frem gradvis til bedre livsvilkaar; men hvor meget bedre er nu disse moderne teorister som bestandig er misfornøiet?

Jeg talte med mange i Norge som havde været her i Amerika i flere aar, men var vendt tilbage. De fandt arbejdet her for tungt. Lønnen var lav og tiderne saa pinagtige, at de maatte tilbage til kjødgryderne. De havde her streift om fra sted til sted i haab om at fange guldfuglen. Naar de da blev skuffet, saa var det at søge op gamle trakter for en kort tid, indtil de blev kjed af de fødebygden, og saa prøve andre steder i landet. Følgen er at de lever for dagen og aldrig kommer i en uafhængig stilling. Efter hvad jeg saa og hørte forekom-

mer det mig at den opvoksende slekt i Norge er altfor blødagtig og mangler mod og udholdenhed.

Som sagt det er vanskelig for en noksaa strævsom mand at arbejde sig frem til en selvhjulpens stilling i Norge, paa grund af de høje skatter og andre udgifter som er forbundet med de store arbejdsdrag. Men var nogen reist hen til Amerika, hvor en strævsom mand kan arbejde sig frem til uafhængighed saafremt han besidder en god helbred og vil arbejde, da regnes han for at være af de blødagtige, som ikke besidder mod og udholdenhed. Han er smittet af den nyere tids syndikalisme, hvor arbejdet er til forhandelse istedenfor velsignelse, som Trammel og alle hans smaa aander prædiker saa meget om.

Efter at ha overværet to af fejterne i Sallingdal, reiste jeg og min ven og reisefamerat Chr. Engell, her fra Spring Grove, til Vestfjorden, Telemarken, for at betragte det kolossale arbejde som der er gjort i de sidste 7—8 aar. Vor agtede og afholdte landsmand Peer Strømme, der har reist Norge igjennem baade paa kryds og tværs, sagde, at Vestfjorddalen er en af Norges mest seværdige steder. Først er det nu denne vilde og storflagne fjeldnatur, med det svimlende dyb som elven løber ned i, og saa det kjæmpemæssige arbejde, som der er udført de sidste aar. For 6 aar siden besøgte jeg Vestfjorddalen og fik da se den berømte Njukanfos i sin fulde, mægtige kraft, styrte ned i dybet. Om denne fos, som var beundret af saa mange udlændinger for den forunderlige fløst i fjeldet, som vandet styrtede ned i og gav en saadan eneetaende klang, digtede den berømte spillemand Møllergutten en sjaat, som han kaldte „Njukan“ og som nu spilles af Norges hardangeriolinister. Dette naturunder er nu ikke mere. Under liden vandstand er fossen næsten tør. Mennefskaanden og mennefsagen har taget disse vældige naturkræfter i brug.

Fra Mørkfos ledes nu vandet gennem en halv norsk mil

lang tunnel til vandudtaket ovenfor Bemork, hvorfra det gennem 10 turbinrør ledes ned til Kraftstationen Bemork, hvor vandet presses ned paa turbinerne med saadan kraft, at om man slog sammen to firetons planker, vilde vandstraalen knuse dem. Skovlerne paa turbinen, som vandet styrter mod fra rørene er derfor labet af bedste slags jtaal, med en skarp egg i midten, som kløver vandstraalen og saaledes hindrer at skovlerne knuses. Fra kraftstationen strømmer nu vandet nedover det lodrette bratte fjeld ned i dybet og danner en høiere fos end den naturlige Njukan; men dette kun for en tid.

Fra Bemork kraftstation arbeides nu paa en ny tunnel 150 meter ind i det næsten lodrette fjeld, under de bække som rinder ned fra fjeldet. Den blir omtrent 5 kilometer lang. Vandindtaket til Njukan No. 2 blir straks nedenfor Saltpeterfabriken. Turbinrørene blir ikke saa lange der som ved Bemork, men faldet en god del brattere. Naar Njukan No. 2 blir færdig, saa blir den store Maaneelv under lav vandstand omtrent tør paa en længde af over en norsk mil. Fra Bemork kraftstation føres nu elektriciteten gennem 60 tykke kobbertraade, som bæres af vældige jerntaarn, ned til Saltpeterfabriken. Denne bestaar af 9 store bygninger opført dertil i sin passende eiendommelige stil.

Man fortalte, at selskabet agter at bygge Njukan No. 3, saa det samme vand kan benyttes 3 gange. Denne tredie tunnel kom da til at bli omtrent en norsk mil lang, saa kraftstationen skulde bli liggende ved jernbanestationen Milland.

Da jeg var i Vestfjorddalen for 6 aar siden var det opført nogle faa huse ved Baa paa nordre side af elven, ret overfor Bemork. For at faa plads til bygninger der, var det udmindret i slette skraafjeldet til hustomter. Nu var det en hel flade med smukke kontorbygninger og ved hver af disse en græsplan (lawn) med vakre blomstersenger. Jord og gjødsel var fjørt

paa berget og det var som forandret til græs, fjøffenurter og blomsterbed. Ligeledes paa Saasheim. For 6 aar siden var det opført nogle faa huse mellem de store birke træer og de vældige stenblokke som engang i tiden var kommen ned fra det bratte fjeld. Det var dengang ikke mindste tegn til nogen by. Nu var træerne ryddet væk, de store stenblokke sprængt og udjevnet, der var bygget den smukkeste af Norges smaabyer, med brede, brolagte gader, store butikbygninger, hvor alle slags varer var udstillet i vinduerne, samt moderne hoteller og restaurationer. Da byen med arbejderboligerne strækker sig langs efter elven østover, vil selskabet anlægge en elektrisk bane hvorved man paa kort tid kan komme til og fra forretningsstrøget.

Man fortalte mig at selskabet har haft meget stræv med at holde orden i denne hurtig opkomne by. Paa grund af den mængde arbejde som der var at faa, strømmet der ind arbejdere fra alle kanter af Norge og Sverige, og mange af dem var da slet ikke af mors bedste barn. Skjønt salg af berusende drikke var strengelig forbudt, var det dog dem som smuglet drikkevarer ind og drev blindgriseri. Følgen blev fuld og slagsmaal og uorden. Da nu selskabet eier jernbanen fra Notodden og til Tinoset, og ligesaa den bane fra Røllag og til Njukan, satte selskabet forbud mod indførsel af berusende drikke paa jernbane, med undtagelse af øl til hotellerne. Man kunde da ikke faa indført brændevin og spiritus paa anden maade end det lille som kunde rummes i rupestøcken. Følgen blev en tørke for mange, saa de betalte op til 20 kroner for en flaske sprit.

Da jeg nu i sommer var ud til Saasheim første gang, var det liv og rørelse allesteds. Det hamret og banket, og oppe i tunnelen hørte man drøn af mineskuddene og saa hvorledes man fragtet ud den løse sten og tømte den nedover skraaningen af fjeldet. Flere hundrede fod oppe i fjeldet langs efter tun-

nelen, er bygget arbejderboliger. En liden flade er udmøneret i denne næsten lodrette fjeldside, og der er sat et hus som arbejderne bor i. Paa den side af huset som vender mod dalen ser man det svimlende dyb nedenfor og elven, men paa den anden side bratte fjeldvæggen opover. For at komme op til disse huse var det lagt trappetrin opover, som folkene gik efter; men den som ikke var vant til at færdes i saadan høide vilde bli svimmel før han kom halvveis op. Fødevarer og andre nødvendighedsgegenstande som arbeideren trængte blev fragtet paa taugbaner, eller som det kaldes lauparstrænge. Na endog hejste som brugtes inde i tunnelen til at drage ud den løse sten blev hejset op med taugbanen. Om kvelden blev det tændt elektrisk lys langs efter denne tunnelgade — som jeg gjerne kan kalde den — og det var et vakfært syn at se fjeldsraaningen flere hundrede fod op fra dalen straalet i den kunstige belysning.

Jeg hørte folk paa Saasheim fortælle at generaldirektør Gide omgaaes med den tanke, at anbringe en stor elektrisk lampe paa toppen af Gaustafjeld, som om natten kunde lyse op hele Vestfjorddalen og en stor del af Telemarken. Ligesaa, at han vil anbringe en stor reflektor paa toppen af Gausta, saa solen kunde skinne ned i dalen de maaneder om vinteren, som det nu er folsøst der. Na tiden vil vel vise hvorledes disse to store lys kommer til at skinne.

Som sagt, da jeg var i Saasheim første gang i sommer var folk i virksomhed baade ude og inde; men efter at krigen var begyndt, som jeg var deroppe, var det som en dødsstillehed skulde tænket sig over byen og folket. Alle løskarle af den store arbejdsfjære var afskediget og rundt en 2,000 mand var rejst derfra. Folk gik og slentrede efter gaderne uden noget at bestille. Mange drog op i fjeldvandene for at prøve fiskefjækken, men blev vist skuffet, da jeg hørte folk fortælle at det var flere fiske

end fiske. Jeg var da lige op i fjeldet i Mjøsdammen for at se det arbejde som der er gjort, og saa da hele skarer af folk som kom tilbage fra fiskepladsene.

Mjøsdammen er 45 fod høi og saaledes indrettet, at man kan regulere vandstanden, saa det er tilstrækkelig vand til fabrikkerne baade vinter og sommer. Mjøs vandet er en af de største kunstige indsjøer som findes i Europa fortalte man.

Nu i de sidste norske aviser sees at arbeidet ved Njukan skal gjenoptages og denne nyhed hilses vist med glæde af mange arbejdsløse.

(Fortsættes.)

Opregnelser.

E. G. Vertilrud.

Paa en af mine ture ude paa arbejde forsøgte jeg hvorledes det var at være jernbanekuff. Sik arbejde for Great Northern kompaniet og vi skulde først spade jord op paa jernbanevogne og saa fulgte vi med læssene ind i byen, hvor de blev brugt til at fylde med. Naar jeg først begyndte at spade jord, arbejdede jeg som vanligt, og om en times tid eller saa blev træet i ryggen og rettede mig op for at hvile. Det var omtrent 60 mand af os saaledes fordelte at fire mand læsfede op hver vogn. De tre kamerater med mig stod tæt indtil hverandre ved vor vogns ene ende saa jeg havde havt godt kasterum. Da jeg saa efter, saa havde jeg allerede kastet op mere end min del af læsset. Dernæst fik jeg se at det var kun en anden mand i hele flokken som stod opreist, og denne mand betragtede mig ligesaa nysgjerrigt som jeg ham. Det gik snart op for mig hvorledes det gik til der og at dette var vor oplynsmand, samt at det ikke var meningen vi skulde rette ryg i arbeidet. Jeg flyttede mig saa tilbage til min ende af vognen og lod de andre krabater

gjøre det som de hadde ment jeg skulde gjort for dem. Men det var elendig kjedelig at staa ilig og arbeide saa sagte.

Det var dog ikke værjt medens vi fik være ved byen. En middag vi begyndte arbeidet blev vi taget 11 mile ud paa prærien og vidste ikke, vi skulde være der længere end til kvelden. Jeg hadde ikke engang frakke med, og det blev koldt om kvelden. Vi fik ikke følge med til byen igjen efter klæder, da de var hange vi skulde reise ifra arbeidet. Det var et stort grus-tag hvor vi var, og saa hadde de en vogn der til kjøffen og en som var indrettet med køier til at sove i. Det var da omtrent 80 mand af os omtrent ligelig fordelt mellem skandinaver og irlændere. De fleste af de engelsktalende var leiet i East Grand Forks og var, at dømmes efter deres tale og opførsel, bare forbrydere. Det var sjelden at høre anden tale end om mord, røverier og andre streger, samt om hvor de hadde været i fængsel og sligt.

Min køie var en af de øverste og jeg kunde ikke bruge den til at sidde i og hvile, og satte mig saa engang paa kanten af den køie som var under min. Denne tilhørte en af irlænderne. Da han begyndte at skjelde mig ud fordi jeg satte mig der, svarede jeg ham noget vrangt, som han tog saa ilde op at jeg blev opfordret til at slaas med ham. Dette hadde jeg naturligvis ikke gjort beregning paa og prøvede at komme ifra ham. Vore kamerater paa begge sider stormede indpaa os, og jeg var helt ilde ude, fordi at næsten alle skandinaverne vilde jeg skulde give dem anledning til at saa banke op hele irlænderkjøffen. Nogle var saa hidjige og paatrængende at de skjov os sammen. Det hadde været ugreier imellem nationerne for flere dage forud, saa begge sider var kamplystne. Naar de ikke fik overtale mig til at begynde slagsmaalet blev det intet af og glad var jeg. Med saa mange mand paa begge sider vilde det blevet fælt.

Jeg var der og arbeidede i omtrent to uger, men da blev det uraad at holde det ud længere foruden mere klæder. End- og naar det begyndte med snestorm blev jeg negtet at saa reise ind til byen efter klæder, og da bestemte jeg mig paa at komme derfra og forlangte mit oppgjør af formanden flere gange, men blev negtet. Da det stod et træn færdigt til at gaa, ruslede nogle af os iveri for at bli med. Formanden sagde da vi skulde saa oppgjør om vi ventede. Dette gjorde vi men jeg saa snart, det var for at udhale tiden for os, thi han gjorde bare feil og rev papirlapperne istykker. Da trænet begyndte at gaa drog vi afsted, efter at ha bedt formanden sende vort oppgjør til byen naar han fik det færdigt. Naar vi kom op til toget stod togpersonalet færdigt til at skyve os af saa fort vi forsøgte at komme op. Nogle af mine kamerater var kommet op paa grusbognene, men jeg hadde støvnet for den vogn hvor trænpersonalet holdt til og gjorde to forgjæves forsøg paa at komme op. Jeg hadde at gjøre med to gutter, som forsøgte at hindre mig fra at komme op, men fik tiljids tag i noget med begge hænder, og da fik de skyve det de vilde. Naar de saa det ikke nyttede slap de taget, og jeg kravlede op. Vi vilde da faat lov til at komme ind i vognen, men dette blev i igjen negtet. Døren var laaset saa ingen slap ind. Tilslut laastes døren op og togfolkene hadde ment at kunne snige sig ind og lade os staa udenfor, men det gif ikke. Saa fort vi forstod døren var aaben stormede vi paa saa voldfont at vi ikke fik sandset farten før vi var langt inde paa vognens gulv.

* * *

En højt skulde vi forsøge at fiske med krof igjennem huller paa isen, ved det nedre oset paa Roseau Lake. Det var ikke stort fiske vi fik paa den vis. Da vi saa det var adskillig fiske i vandet, grublede vi meget paa hvorledes at indrette os saa vi kunde saa fat paa noget af den. Det var mange andre ifra

nabolaget der og fiske paa samme tid. Far, broder Mikkel og jeg fisked sammen for os selv. Vi fandt da paa at stille op en liden hytte, en stor kasse, paa isen og krøb ind i den. Naar vi fik det mørkt derinde kunde vi se meget langt nedi vandet, og saa fisken meget vel. Vi saa snart at fisken ikke brydde sig stort om vore fiskekroge, og fik da lavet istand en lystre til at tage den med. Den første dag tog vi flere hundrede pund fisk med lysteren og dette var den morsomste maade at fiske paa som jeg nogensinde har forsøgt. Naar gjedderne begyndte at blive mere forsigtige end de var i førtingen fik vi til-lavet en liden fisk af bly og ledede denne rundt i vandet efter en traad fæstet i dens ryg. Denne lille bly-fisk narrede gjedderne alt i et, og mange af dem kom med fuld fart for at sluge den. Naar de fik den i munden blev de staaende stille en liden stund, ligesom forundret. Andre turde ikke komme op til den, men gled forsigtig rundt. Det var medens de drev paa med dette, at vi huggede lysteren i dem, og sjelden hug vi fejl. Vi fiskede sliq flere dage, og tog op omtrent 4000 pund, hvoraf vi folgte det meste.

Saa fort vi fik istand vor hytte og de andre fiskere fik se, vi fik saa meget fisk, begyndte de ogsaa at lave istand hytter, og naar det var som værst der kunde vi tælle til 29 hytter paa en gang. Det fulgte misundelse til os med denne fiskingen, som det oftest gjør, og vi havde megen moro med at narre dem som var mest paatrængende. Vi havde lavet os istand bedre end de fleste og forstod noget af „fiskensaturen“, som far kaldte det, og derfor fik vi mere fisk. Men det var mange som trodde det kom an paa pladsen vi havde paa fjorden og saa flyttede de sine hytter lige indtil vor. Dette var meget fortrædeligt, og ikke kunde vi jage dem, fordi vi alle havde samme ret, eller ingen ret, til at fiske. Naar de var saa nær til os skremte de fisken væk, saa ingen af os fik nogen. Vi maatte noget gjøre

for dette og fandt da paa, at lave istand en kasse til at sidde paa. Ovenpaa denne kasse havde vi en pude og under puden et hul. Gadde vi dem i passende afstand ifra os, saa stak vi de fleste af de fiske vi tog ind i denne kasse, men var de for nære til os, tog vi fisk udaf kassen, og da blev de arge fordi vi fik saa mange fisk og de ingen og flyttede længere ifra os. Sliq drev vi paa indtil vi sluttede, og jeg tror neppe at nogen forstod det spil vi drev med dem. Om nætterne tog vi hjem den fisk vi ikke behøvede for næste dags brug.

Nogle jmaagutter tilhørende en amerikaner-familie var meget uvorne og spidsfindige. En dag begyndte de at kaste store isstykker paa den hytte jeg sad indi, og da jeg var bange de skulde knujske den gif jeg ud og bad dem pent om at lade mig ifred, men fik da kort og godt vide, jeg ingen ret havde til at fiske, og at de gjorde som de vilde. Jeg syntes det var ikke ret at de skulde være anklagere, som selv drev med samme lovover-trædelse, og fortalte dem at jeg havde den samme ret som de. Gadde de ret til at ødelægge min hytte saa havde jeg ret til at ødelægge deres. Med det samme tog jeg fat paa den største isklump jeg kunde haandtere, og spurgte dem saa om jeg skulde vise dem hvem som kunde kaste haardest ifald det kom an paa næveretten. De bad da pent at jeg ikke skulde kaste isklumpen imod deres hytte og lovede at lade mig være ifred. Dette holdt de for det meste, men aldeles ifred fik jeg ikke være. En-gang vi gif hjem forsøgte den ene af dem at slaa mig omkuld paa isen, ved at komme springende imod mig. Det var nær paa han skulde opnaaet sin hensigt, dog saa fik jeg fodfætte og med det samme tag i ham. Et halvt hundrede fod eller saa horte paa isen fik han kontrol over sine lemmer igjen, og derefter fortrædige han mig ikke mer.

Selvbiografi av Thor Helgejon.

Jeg blev født paa gaarden Brandsgaarden, Opdal, Rume-
dal den 5te Mai 1841. Da jeg var omtrent 8 aar gammel
kom jordemoderen og skulde sætte kveisa paa os, men da jeg
fik se hende sprang jeg langt op i bakkerne og gjemte mig.
De andre fislede dog om hvor jeg var og jeg maatte ned igjen
og saa den paaafat som de andre. Strafs efter den tid flyttede
vi til pladsen Mogen hvor min far var oppbojet og hvor fa-
milien siden levede.

Da jeg var paa niende aaret maatte jeg ud at gjæte for
min møster Gunild Khyllsødal, og hadde 550 sauer og 30 kre-
aturer at ta vare paa. Borti Greblemutan vingledede jeg mig
bort, saa jeg ikke var frem til folk paa fire dage. Jeg kom en-
delig frem til gamle Toran Eneestvedt, som sad paa sæteren,
Røfadalen, og fik mad af hende, men syntes næsten jeg ikke
kunde bli næt. Jeg hadde levet paa noget stjørgras og bær
medens jeg gif vild. En af Eneestvedt gutterne fulgte mig
da hjem til Skrykkelsen igjen, hvor de hadde været rent fra
sig fordi jeg var blitt borte.

Om vinteren var jeg hjemme, og næste sommer skulde jeg
gjæte igjen, men paa veien til sæteren kom der, 8 dage efter
Jonsof, saa overhændigt snefald, at sauerne sneet ned og der
maatte trædes vei for dem. Dette var samme sommeren som
den store solformørkelse i 1851, da det var mørkt som natten
floffen tre om dagen, og mange trodde det var verdens ende.

Den høst kom bjørnen og dræbte 18 sauer for mig og ja-
gede bukkapen aasted fra mig saa jeg var næsten alene da mø-
ster kom til mig. Men vi fik dog tilfidsst samlet de fleste af
dem, og hun reiste da efter hjælp, men imens kom bjørnen ja-
gende tilbake med to sauer, som sprang bent ind imellem de
andre, og hadde jeg ikke staat paa butaget og skreget det vesle

jeg kunde, hadde den vel reist med alle sauerne igjen, men nu
luffede den aasted op i skogen igjen. Jeg tog da jakt, og skjøndt
det var blitt bælgmørkt, fik jeg loffet bukkapen med mig hjem
til Brandsgaard.

Næste aar arbeidet jeg for Lars Sætre for maten og klæ-
derne og „slitusk“. Det var hele lønnen. Mens jeg arbei-
dede for Lars Sætre (1852) kom der et jordkjælv, som ry-
jtede husene saa at kopper og kar faldt ned fra hyllderne, ved-
haugene ramlende overende, og gamle Sigrid Sætre stod paa
knæ og bad; hun trodde verden skulde forgaa.

Maret derefter tjente jeg hos Tosten Gedevarmmen paa sam-
me vilkaar. Saa satte jeg mig bort til Mas-Birgit, som var
enke. Jeg skulde nu ha slitusk og et par støvler og klæder og
tre daler i penge. Den høsten skrev jeg mig for presten, og
der var det hændigt at gaa over Dian bort til prestegaarden.
Jeg var hos hende i tre aar, til aaret efter min konfirmation.
Jeg drog hjem al veden der paa en „drøg“, saa Ola Dokken
sa, „Gud forbarme se, hø store lafs danan guten dræg! Han
fjæm no væl te bli liggjan onde lasse.“

Bed Sankthanstid 1855 blev jeg konfirmeret i Opdals
kirke af Pastor C. Olsen og vi var en flok paa omtrent 50
stykker. Blandt mine læseamerater var Abram Livrud, Ole
Dokken, Hans Rudi, Greger Stølo, Tore Videssjorden, Hans
Støupe, Lars Børkeslaata, Gunlik Zmingen, Selga Neuland
og Margit Grotru, og en hel den andre. Jeg hadde gaat paa
skole for baade „Gisle Skulin“ og „Greger Skulin, og Hans
Stølo, og gif nogle dage for Knud Skolemester.

Efter min konfirmation og efter at ha tjent ud hos Mas-
Bergit, var jeg løuskar og var sommetider hjemme og somme-
tider paa arbeide, ofte hos Lov Brandsgaard og andre steder,
og var med i brøtningen. I Smaadøl var vi nærved at bli

i elven da vi skulde løse en tømmerlund og damvandet og alt sammen kom over os uden at vi vidste om det.

Da Ole Kennevammen i 1861 bestemte sig til at rejse til Amerika og spurgte mig om jeg vilde være med, var jeg færdig med engang, men da jeg ingen penge havde skulde jeg arbejde for ham i to aar naar vi kom frem og han skulde holde mig med mat og klær mens jeg tjente op min rejse hos ham. Jeg gik da hjem til Mogen og bad farvel til forældre og ni søffende, og lettere havde jeg aldrig været paa foten end sidste gang jeg gik gennem Opdal. Jeg ligefrem danset udefter veien endstjændt jeg ikke aatte mer end klærne og halvanden mark i penge. Jeg var i følge med Ole Kennevammen med familie, Nils Nøstebø med familie, Tor Tandberg med familie, og pigen Anne Kringlet.

Vi reiste fra Drammen vaaren 1861 med jernslibet *Helvetia*, Kaptein Gaakenjen. Vi var elleve uger og tre dage paa fjøen, hvor vi led af mangel paa vand da skuden var overlastet og havde modvind hele tiden. Vi landet i Quebec, og derfra gik reisen til McGregor, Iowa, og siden paa baad til Winona, Minn., hvor vi ankom den fjerde Juli. Derfra leiet vi oksekyds til Rushford, Minn., men blot hørnene og kvinderne fik kjøre. De andre fik greie sig selv. Vi kom til Galvor Lusto, som var kommen fire aar forud, hvor vi fik stanje over den første sommer. Jeg gjorde her en anden affort med Ole Kennevammen, at jeg skulde betale ham \$64. for overreisen naar jeg havde tjent den op hos andre, og han fik pengene saasnart jeg havde tjent dem.

Rundt Rushford var allerede et settlement af norske, blandt hvilke jeg skal nævne Selvek Olaim, Galvor Lusto, Erik Lia, Svein Bestli, Sondre Reishus, Styrk Thompson, Tov Rudi, Ole Verland og Nils R. Romnes. Jeg arbejdede her som hyrefar, et aar hos Selvek Olaim.

Vinteren 1864 blev jeg gift med Selga, datter til Galvor Lusto fra Numedal. Vi blev viet i Highland Prairie prestegaard af Pastor Jensen. Nu arbejdede jeg min svigerfars land det første aar og tog ogsaa en claim men gav den siden op og flyttede ilag med Ole Kennevammen, Ole Kolién og Paal Pedersen til Kenville County, Minn., hvor vi tog land paa homestead temmelig nær ind til hinanden.

Reisen herop med okser tog os en maaned paa de omtrent 300 mil, og vi kom frem til vort land den 22de Juni. Landet var endnu ikke opmaalt men blev det en maaned senere. Den første handling paa det ny land var at ta stoven udaf vognen og koge kaffe og faa sig mad, og glade var vi at vi var komne frem. Det næste var at plante nogle poteter i en gophertue. Siden brækket jeg noget saaledes at der blev opbrækket lidt paa hver fjerde. Saa tog jeg vognbofjen med cover paa af vognen og satte den paa et stillads, da jeg nemlig trængte vognen til brug, og vi bodde nu i dette telt til udpaa høsten. Smidlertid bygget jeg et loghus tolv med fjorten fod stort med spaantag og uden gulv. Sengen beited af kløfter slaat ned i jorden og sparrer lagt ovenpaa, og den gjorde god tjeneste for etpar aar.

Indianerne var vore første naboer. Der var mange af dem en mils vei borte, og en leir paa 500 ved Sawf Creek en 8 mil borte. De var altid rundt og foruden at være nysgjerrige og glo paa alting, saa var de bryfomme med at tigge efter mad og andet, og de skræmte ofte børn og kvindfolk naar de var alene hjemme.

Jeg brækket tre acres første aar og næste aar saadde jeg dette med hvede, som jeg betalte \$2.75 bushelen for. Sæden tog soljorten saa stykket var næsten svart, men saa saadde jeg turnips og fik en mængde af dem. Somme fattige nybyggere brugte dem kogt paa brødet istedetfor smør. En mand kom

25 aar senere og vilde betale mig for de næper han da fik af mig. Tredje aar brækket jeg op mer og høstede da saa sin hvede som „henta bær,“ rundt en 30 busshels paa acren og træsket med flygel. Jeg havde sat op en stor stald og bar vand og slog over tomten, og da det frøs dannet det det fineste træsfegulb man kunde tænke sig.

Vor første markedsplads var Willmar 45 mil nord og det var strævsomme ture med okser over de veiløse prairier. Vi havde dog sag- og flourmølle i Redwood Falls 17 mil borte. Did førte vi vore logs og fik bord med os hjem, saa nu blev der gulv i husene.

Den første høst vi var her kom Halvor Kennebammen med besked om at en bjørn havde været inde i et melkehus tilhørende Paal Pedersen og spist op et fad med fløde og to fad melk, og da konen til Paal kom tog den tilbens opover dalen. dette er den nuværende Enestvedt farm. Jeg og Lov Kølten og Gamle Green og Goulik Kølten og Kennebammen tog til bens nedover. Da vi kom til stedet gif vi tre som havde bøsfer op paa begge sider af dalen og Paal og Ole (Kennebammen) som ingen bøsfer havde skulde jage udyret opover dalen. Naar det smald skulde alle springe did, og det var ikke længe før jeg hørte skud paa den anden side. Da jeg kom did havde gamle Green skudt bjørnen, som var blit skræmt opover blusen af de to jagere. For sikkerheds skyld fyrte Lov Kølten af alle fem skud fra sin karabine paa bestet, men den blev ikke dauere end den allerede var.

Ole Kennebammen mente da at han skulde bære den ned alene. „Sy være me, ha e kje bære likeso tonge skræppu i gamle lande som danan bjørn?“ sa han, men da vi løstede den paa ham hang den endda og slæbede paa jorden, og Kennebammen knælede og skjanglede saa, at vi maatte ta og bære den mellem os. Green lod nu sin demokratvogn og eneste hest hente, og

det bar i triumf hjem til ham med bjørnen. Gadde gamle Green været fry før, saa blev han det nu dobbelt efter han hadde lagt ned et saa frygteligt uhyre. Skindet blev solgt og fortjenesten uddelt paa alle, som hadde taget del. Jeg fik over to dollars paa min del. Dette er den eneste skogkonge, som er fanget her siden hvide folk kom hid.

Nu blev landet rundt om opsettlet af baade svenske og norske. De satte sig ned i hver sit nabolag. Mange Numedøler kom til at leve langs Minnesota River og oppe paa prairien. I 1867 kom Ole og Tollef Enestvedt og Lars og Lov Rudi med familier og Erik Nilsen Myran. Af andre bygdelag kom første aar Krestian Qværn og Bernt Larson, og næste aar Gunnerius og Ole Melsnes, Iver Holen, Bernt og Brede Kortgaarden, Peder Gundersen, Hermod Halvorjen og flere. Siden kom Peder Kittilsland, Ole R. Eide, Toran og Sunild Enestvedt og mine brødre Halvor, Helge, Greger, Ole og Stener Mogen. Halvor Lusto med voksne sønner og døtre kom i 1868 og 69. Den samme høst kom Pastor Johnson herop og holdt gudstjeneste baade hos os og P. Osli og døpte mange børn og forrettede alterens sakramente. Folk var da saa glade og saa enige som en sjæl baade i at komme til gudstjeneste og i at ordne de kirkelige ting.

Siden organiserede Johnson Vor Frelses Menighed i Renville og Redwood Countyer. Lars Rudi var lægprædikant fra Norge og han reiste rundt og holdt opbyggelser og læste prækenen i de smaa nybyggerhuse. Han var ogsaa den første skolelærer i settlementet og holdt paa dermed i flere aar. Han blev indsat til at holde opbyggelser af Pastor Johnson og menigheden og til at læse med konfirmanderne. I 1871 kom Pastor Bergs herop og var fast prest her i 33 aar.

I 1873 kom græshopperne og aad op baade ager og eng, saa disje aar var ligesaa trange som de første nybyggeraar

Ekjønt vi aldrig led mangel paa levnetsmilder, da Minnefota River var rik paa fisk og der var ogsaa meget vildt i skogene, og vi benyttede begge dele, saa maatte dog mange faa Jaahvede af regjeringen og betale den af den første avling de fik.

Jeg arbejdede endel iblandt som tømmersmand, og satte op Ioghhus baade for Erik Nilfen, Lov Rudi, Ole Rennevaammen, Johan Olsen, gamle Beckman, Kristian Dværn og Lars Rudi. Af disse hus staar endnu kun de to sidstnævnte igjen, som minder fra fordums dage.

Jeg bodde paa min gamle farm til jeg i 1909 folgte ud til min svigersøn Emil Johnson, som er gift med vor ældste datter Bergitte, der var det eneste barn vi havde da vi flytted herop. Efter min 43 aarige virksomhed som farmer, følte baade min hustru og jeg, at vi vilde ta det roligere resten af vore dage og flytted derfor til byen Sacred Heart, hvor vi i vort bekvemme hjem venter med fortrøstning til Gud paa hans bistand for fremtiden. Vi har set landet vokse op fra et vildnis til et gammelt, velstaaende settlement. Vor flok paa ti børn har vi set vokse op og danne egne hjem allesammen og kan sige at alt er gaat over forventning.

I 1899 var jeg tilbage til mit fædreland og stanset et aars tid. Jeg besøgte mine tre brødre og saa at sige hele min fødebygd, og vil sige, at det var den lærerigeste og fornøieligste tur jeg nogeninde har havt. Men naar jeg kom paa de steder hvor jeg som smaagut havde gjætet og hvor jeg havde havt baade mine glædste og haardeste stunder i mit liv, saa kunde jeg ikke holde taarerne tilbage, men maatte være taknemmelig for at jeg kom til at leve i et land hvor det i mange henseender er lettere for ubemidlede folk at komme sig op end i det gamle land. Til sidst vil jeg slutte med en venlig hilfen til alle Nemedøler, baade her og andetsteds, som kjender mig og mine.

Sacred Heart, Minn.

Skiløber Thompson.

B. L. Wick.

Paa et par ture til vestkysten kom jeg i tale med flere, som kunde fortælle om den første nordmand, som de kjendte til paa de steder, nemlig Snow Shoes Thompson. Senere fandt jeg ogsaa denne mand beskrevet i „Heroes of California“ og i „Overland Monthly“ læste jeg om denne mand, som havde stemplet sit navn paa vestens fjeldsider. Goland fortæller om ham i sin bog om de norske Settlementers historie. Da jeg tog for mig mandens historie fandt jeg at han havde været en af pionererne i Iowa og var kjendt her som en af de første jettlere i Lee County, hvor familien var kjendt under navnet Rue. John Thompson var født paa gaarden Rue i Tinn den 30 April 1827, og kom som 10 aars gammel gut til La Salle Co. Ill. med sine forældre. Her blev de bare nogle aar. Saa tog de til Shelby Co. Missouri for at søge billigt land, fulgt hertil af den kjendte Aleng Person, som var alle steder fremme. De blev der blot til 1841, da næsten alle norske drog til Sugar Creek, Lee Co., Ill. ikke mer end ti elleve mil fra Keokuk. I fire aar blev de der og saa drog familien Rue til Wisconsin og stiftede hvad er kjendt som Blue Mounds settlementet.

Det var en gammel indvandrer fra Sveitz, General John Sutter, som opdagede guld i Kalifornien i 1848. Dette land blev med engang kjendt over hele verden og folk fra alle land strømmede hertil for at søge lykken, opleve eventyr og samle rigdom i det nye Eldorado. Flere norske kom og en af dem, som lagde vestover prærien med offeteam om vaaren 1851 var John Thompson. Han kom først til hvad man kaldte Gangtown, senere kaldt Placerville, og begyndte at vaske guldsand udaf eldebredderne, der og i Coon Hollow og Kelsey's Dig-

gings osv. Fra 1854 til 1855 arbejdede han i Sacramento Valley som rancher. Om vinteren 1855 begyndte han med tømmerfagning som levevei. Til nabolaget kom bud om at befordre posten i vintermaanederne til alle disse minefolk, som ønskede at vide hvad som gik til i verden, men ingen syntes om at paatage sig dette arbejde.

Da fik den store, staute nordmand en tanke. Han havde set folk gaa paa ski og selv prøvet det, og skjøndt der var sne nok derhjemme kom folk frem uden fare om vinteren. Saa paatog Thompson sig det hverv at føre post omtrent 90 mil til Carson City. Med en hyrde paa 70 til 80 pund paa ryggen og paa ski, som han selv havde forarbejdet og som veiede 27 pund, kunde han over den 20 til 30 fod dybe sne tilbagelægge denne afstand paa et par dage. Han bar ingen børse, heller ikke megen mad eller blanketts, men brugte tørret kjød og kunde staa ganske nogle timer for at hvile sig om natten ved ild som han havde tændt i et tørt træ.

Saaledes rejste han som postbud i fulde 20 aar derude om vintermaanederne. Thompson var altid den samme trofaste, elskværdige person, som gjorde sig flid for at komme frem punktlig. Snart sørgebudskab snart kjærlighedsbreve, aviser som fortalte om oversømmelser, om krig, og om ulykker, saavel som mange værdifulde papirer, bar han frem og tilbage over fjeldet, uden at nogen prøvede at hindre ham paa veien, thi alle vidste vistnok at postbudet heller mistede livet end postkassen.

I 1874 skulde han til Washington og saa pension, efter at ha skrevet derom i flere aar. Men det blev til intet. Andragendet blev vel stukket i en eller anden skuffe og der ligger den ganske endnu, hvis den ikke er kommet i ilden.

Han satte sig ned i Diamond Valley, en 30 mil syd ifra Carson, Nevada, og her døde han den 15de Mai 1878.

Hans navn er endnu kjendt derude i vesten af de gamle, som hørte om hans mangeaarige løb i snemasjerne, med postkassen paa ryggen. Det var en mand siges der den dag idag, som besad mod og mandskab og dertil dygtighed som saa. Hans minde er bevaret i kjær erindring for hans elskværdighed og glade sindelag. Han beholdt sin aandsfriskhed og sin mandige ro til sit sidste øieblik.

Den første koloni i Gaspé, Quebec.

B. L. Wick.

Den som tar sig en rejse nedad langs St. Lawrence flodens grantlædte bredder en deilig sommerdag, og fra dampskibet besfuer de høie klippedrag, de træklædte bergtopper og de vudige haver, kan ikke undgaa at gribes i høi grad af forbauselse. Man finder ved strandbredden grønne lunde og delige vasdrag, der gjenlyder af fugles glade kvinden. De skarpe skræninger er dækket med træer som skygger dalstrøgene, og man finder overalt et landskab som er malerisk tiltrækkende. Hvis veiret er lunt kan jolen ofte fra en skyfri himmel sende sine straalener med kraft til at fremkalde en næsten trykkende varme. Dog maa man ikke tro, det er altid saaledes rundt Gaspé og rundt den store ø kaldt Anticosti, som nu eies af chokolade kongen Mercier i Frankrige.

Dette er et modsætningernes land, siges der, for hurtige temperatur omvekslinger langs dets betydelige udstrækning. Snart faar man en kold regnskur, snart indesluttet hele landet i en tyk, kold taage, saa kan det ganske om kort tid blaafe op en orkan saa hus blir kastet paa sjøen og skibe paa land, og før orkanen lægger sig kan den føre med sig umaaelige snemasjer.

I netop saadanne omgivelser blev en af de første kolonier

af norske stiftet ved Gaspe Basin for noget over et halvt hundrede aar siden af C. D. Kloster, en bror af afholdsmanden Asbjørn Kloster. Kloster var født nær Stavanger og kom som ung gut paa reise og tog tidlig ud til Amerika for at søge lykken. Han var videbegjærlig og reiselysten og for vidt i Amerika. Han fik en tid jyskelskættelse i Quebec som tolf og agent for dampskibslinjer som fartede paa indsjøerne. Saaledes blev han kjendt med en stor del af de norske indvandrere, som alle skulde til det fjerne vesten, hvor landet var billigt og hvor aarbeien var god.

Kloster kom da paa den tanke, at det vilde være fortrinligt at faa oprettet en koloni nærmere Quebec, som kunde rækkes med langt mindre møie end var forbundet med at drage indover landet og indsjøerne og reise i kreaturbogne paa bærerne eller kjøre i vogne trukket af okser. Han var vis om at hvor man kunde finde land med omgivelser lig hjemmet vilde alle ønske at jettle. Hvor der var godt land, godt fiskevær, og et fortrinligt sommerklima maatte nordmænd ville sætte sig ned. Det var ikke længe før han kom i tale med regjeringens folk i Quebec og de var af samme mening som Kloster, og de tilskyndede nok at han skulde drage hjem som en immigrationsagent.

Om høsten 1860 kom han tilbage til Stavanger og reiste rundt og blev kjendt med alle som ønskede at forlade landet. De som ikke kunde reise netop da, kunde altid lægge nogle penge i landkompaniet, som skulde bestyres af ham og broderen. Min far med andre gif med paa dette foretagende og betalte ind penge, haabende at de skulde bli rige mænd paa kort tid.

Seilskibet *Fris* ført af skipper Gloppestad heiste den 4de Mai anker i Bergen, og kom efter en noksaa behagelig reise til Gaspe i slutten af Juni samme sommer, netop som stedet

smilte sit venligste isørt sin sommerdragt. At Kloster selv trodde paa sin plan kan merkes deraf, at han bragte med sig sine gamle forældre Ole og Martha Kloster og sin bror Endre Kloster med hustru og fem barn. Af andre i følget kan nævnes Martha og Martin Meltvedt med familie, S. Dickup, Ole Notabaas.

Man begyndte snart at opføre loghytter, og saa tog man til at fiske for levevei. Men skjøndt man fik fisk nok var der ingen afsætning og intet marked. Alle hadde fisk at sælge men ingen vilde kjøbe. Der var ingen forbindelse med resten af verden og stedet syntes at være næsten øde for folk. Der var nogle franske og irske fiskere, men de var næsten saa daarligt stillet som nykommerne selv.

Vinteren kom meget tidligt, bringende med sig umaadelige snemasser, og derude ved den nøgne sjøhøst rasede vinden saaledes at de ikke før hadde set mage til det. Den lange vaar de ventet paa faldt idelig tilbage til vinter igjen til langt ud paa foraaaret. Trijt var det. Trætte blev de, og kom i daarligt humør baade paa lederen og klimaet. De som hadde midler nok drog længer vestover. Forældrene drog tilbage til Norge, hvor de døde for mange aar siden. Endre Kloster var en af de sidste til at fare vestover. Han kom til Chicago to aar senere. Hertil kom ogsaa stifteren selv. Og der blev ingen tilbage paa det trijste og øde sted dernede ved Gaspes stormende klipper.

Jeg har været mer og mindre interesseret i dette sted, da jeg var personlig kjendt med flere af følget og noget i slegt med lederen i dette mislykkede forsøg i den ukjendte og ugjestmilde verdensdel, og jeg hukkes over den trijste og sørgelige ende det fik og skuffelsen over de sagre løfter som hadde lydt i deres øren. Hvor mange saadanne mislykkede foretagender finder man ikke overalt i Amerika! Alle kjender vi til Bulls og Ryn-

nings. Disse mænd befad baade mod og ihærdighed og havde en skare af venner som stod dem bi og var bemidlede. Men alligevel blev deres planer til intet.

Kloster selv drog vestover og døde i Chicago for nogle aar siden, til det sidste fuld af ideer og fantasier, men ikke siddende inde med den dybe grundige tanke, som planlægger og bygger paa stød grund og udfører med ihærdigt arbejde. Gaspes vakre klippebæge som vinker saa malerisk tiltrækkende til en paa en deilig sommerdag hæver sig endnu over et ubebygget land. Der er et fiskernes og jægerens tumlested, men at mane korn ud af jorden og nære kone og barn aaret rundt i dette klippe-land er endnu ikke blit muligt. Dog forlyder det at der skal findes petroleum, bly og guld, som de tidlige landtagere ikke tænkte paa. Nok er det, den norske koloni, som begyndte saa glimrende en sommerdag i Juni maaned 1861, er gaat komplet tilgrunde. Men mange af disse familiers børn og børnebørn sidder som staute farmere udi Mississippis dalen med egne hjem og i gode stillinger, taknemmelige at deres fædre magtede at forflytte sig til vesterheimen og der finde sit udkomme.

Henstilling til bygdelagene.

Den komite, som den 19de juni, 1914, blev nedsat for at udarbejde et forslag angaaende fremtidigt samarbejde mellem bygdelagene, tillader sig at gjøre følgende henstillinger til de respektive „lag“:

1. Der oprettes en fællesorganisation inden bygdelagene, og denne skal kaldes Bygdelagenes Fællesraad.
2. Dette Fællesraad skal ikke i nogen mon indskrænke lagenes nuværende rettigheder, men alene staa i lagenes tjeneste for at fremme fællesformaal.
3. Lagenes fungerende formænd skal være selvskrevne

repræsentanter for sit lag. Ved siden herav kan en repræsentant til vælges for hvert lag.

4. Det henstilles til lagene at vælge repræsentanter paa sit næste møde.

5. Disse repræsentanter møder, saa snart det lader sig gjøre, efterat valgene er afsluttede.

6. Sekretærene i de respektive lag anmodes om at tilstille sekretæren for denne forslagskomite oplysning om de valgte repræsentanternes navne og adresse for at muliggjøre sammenkaldelsen.

D. G. Ristad,

M. M. Beblen,

M. M. Trovaten,

C. L. Opjal,

L. P. Thorfveen.

Det møde, ved hvilket ovenstaaende forslag blev udarbejdet og tilstent, holdtes i West Hotel, Minneapolis, Minn., den 27de november, 1914. Komiteens medlemmer var alle tilstede.

St. James, Minn., 30te november, 1914.

L. P. Thorfveen,

Komiteens sekretær.

Syttende Mai komiteens opgjør.

Den henvold til beslutning fattet af repræsentanter af Bygdelagene i møde i Minneapolis den 19de Juni sidstleden, er der udfærdiget en detaljeret beretning om regnskaberne for indtægter og udgifter i forbindelse med syttende maifesten i Twillingbyerne 1914. Dette opgjør sendes i disse dage i afskrevet til alle bygdelags sekretærer, og indbefatter hver indtægt- og udgiftspost fra begyndelsen af Februar d. a., da festkomiteens

bestyrelse aabnede sit kontor indtil indeværende December. Til-
lagt er ogsaa en afskrift af den revision af bestyrelsens bøger,
som blev udført under opsyn af Minneapolis handelsforening.
Den finansielle status var paa det nærmeste opgjort i Juni og
revisorerne rapporterede den 24de samme maaned. Men man
hadde ikke opnaat at faa regnskabet helt afsluttet til den tid,
idet nogle fordringer endda ikke var fuldt udgreiet. Siden er
tiden af forskjellige grunde blit udhalet, helst derved at man
vilde gjerne opnaa saanar som muligt et afsluttende opgjør af
bogføring. Den afsluttede revision blev foretaget af handels-
foreningens revisor den 3te December 1914 og er tilføjet den
omtalte detaljerede rapport, som er sendt Iagenes sekretærer.
Følgende er et summarisk uddrag af regnskaberne:

**SUMMARY OF THE FINANCIAL OPERATIONS
OF 17th OF MAY CELEBRATION, 1914.**

RECEIPTS.

The Guarantee Fund:

St. Paul Association of Commerce	\$ 1,200.00
Minneapolis Civic & Commerce Ass'n....	1,500.00

The Bygdelags:

Gudbrandsdalslaget	\$ 100.00
Hadelandslaget	90.00
Hallinglaget	100.00
Landingslaget	100.00
Mjøsenlaget	100.00
Nordfjordlaget	100.00
Numedalslaget	150.00
Selbulaget	50.00
Solunglaget	100.00
Stavangerlaget. Twin City.....	25.00
Sundals-Øksendalslaget	100.00
Telelaget	1,500.00
Totningslaget	30.00
Trønderlaget	100.00

Valdris Samband	728.00
Østerdalslaget	50.00
Total from Bygdelags	3,423.00
Total Guarantee Fund	6,123.00
Donations by Business houses and individuals....	1,475.00
Received for admissions to grounds and concert..	13,926.25
Rec'd from sales of concessions, Festskrift, etc...	1,251.62
Total Receipts	\$22,775.87

DISBURSEMENTS:

Total expenses for celebration	\$16,110.17
Guarantee fund returned in full.....	6,123.00
Refund of donations	542.00
Total Disbursements	\$22,775.17
Balance in Bank70

Dated at Minneapolis, December 9th, 1914.

A. A. Veblen, Chairman,
T. A. Walby, Treasurer.

Auditors for the Committee:

Dr. Knut Hcegh,
Consul E. H. Hobe.

Bookkeeper:

John H. Bovim.

* * *

The audit of the books by the representatives of the Min-
neapolis Civic and Commerce Association, completed on Decem-
ber 5th, 1914, and reported on that date by Mr. Henry Steffens,
Jr., Staff Member Bureau of Municipal Research, shows a bank
balance of \$12.70 with one unpaid bill amounting to \$12.00. This
bill has since been paid by check for that amount drawn on
Dec. 7th. The report of this audit is therefore seen to agree
with the conclusion of the foregoing Summary, according to
which the cash surplus is seen to be Seventy Cents.

A. A. Veblen.

Skjønt det strengt taget ikke hører med i et opgjør af 17de
mai festkomiteens regnskaber, tør det dog være paa sin plads
her at omtale det fond, som af en komite af Minneapolis her-

gere var indsamlet med det maal at yde festkomiteen mulig paakrævet bistand. Nævnte komite af ledende nordmænd i Minneapolis, med ksjømand S. S. Holstad som formand og bankier Theodore Wold som kasserer, samlede blandt byens forretningsfolk bidrag til en totalsum af \$2,236, som kassereren holdt færdig til at komme festkomiteen til understøttelse med, isald det skulde findes nødvendigt at udrede penge udenom hvad denne havde til sin raadighed før festens afslutning, eller i tilfælde at uheldigt veir eller andre hindringer kunde forvoldte at der blev underballance. Men udfaldet blev saa heldigt at festkomiteen greiede det uden at bruge af dette fond. Men naar man regner disse \$2,236 sammen med komiteens samlede indtægter af \$22,775.87, saa blir det hele pengebeløb, som blev haandteret i forbindelse med arbeidet for 17de Maifesten \$25,011.87.

Festkomiteen fik sig i Juni istand et foreløbigt men paa det nærmeste fuldstændigt opgjør, hvorved det viste sig at den vilde ha i sin kasse et overskud af \$725 naar alle kjendte fordringer var fuldstgjort. Dette beløb bestod af gaver fra privatfolk som var indbetalt direkte til festkomiteen. Da nu Minneapolis komiteen bestemte sig til at tilbagebetale sit fond paa \$2,236 til bidragsyderne, saa fulgte det at festkomiteen burde behandle sit overskud af \$725 paa samme maade, thi pengene var bekommet under samme forudsætninger.

Smidlertid var det blit bekjendt for Minneapolis komiteen at 17de Maikomiteens formand havde udført en hel del forbedrende arbeide samt havt adskillige udgifter, for hvilke han ingen godtgjørelse havde faat. De tog da beslutning om at samle for ham et beløb som paakjønnelse for hans uerstatte opofrelser, paa den maade at de vilde anmode giverne om at lade en part af de forskjellige bidrag gaa til dette øiemed. Paa denne komites anbefaling blev det af festkomiteen bestemt

at haandtere sit overskud paa samme maade og for samme øiemed. Denne fik derved tilveiebragt et besøb af \$183, hvilket, sammen med \$317 fra Minneapolis komiteen, ialt \$500, blev overrakt festkomiteens formand efter den aftalte plan.

* * *

Der er nogle eiendele levnet efter festkomiteens virksomhed, deriblandt er der en stol og en løvbænk fra kontoret og en samling af cirkulærer, Læster, plakater osv. forevise de forskjellige sager som komiteen fik trykt og brugte i sit arbeide. Disse sager er af komiteen betroet indtil videre til formandens varetagt.

Det resterende af forlaget af „17de Mai Festskrift“ og Musikheftet samt de tiloversblevne Mindenaale, blev af Festkomiteen betroet til en subkomite bestaaende af Prof. Rønning og pastorerne Thorkveen og Preus til at afhænde eller vareta indtil anden bestemmelse maatte bli taget.

De billeder og andre gjenstande, som komiteen har igjen efter udstillingen er i Wijs Stearns besiddelse. I samlingen er der formodentlig endnu endel ting som blot blev laant til udstillingen, men som ikke er tilbagegjendte, vistnok af den grund at der ikke foreligger oplysning om hvorvidt gjenstandene var tiltænkt at gaa ind i en permanent samling eller blot skulde laanes; og der er vist ogsaa tilfælde hvor der mangler sikker oplysning om eierens navn og bopæl. Wijs Stearns fik i opdrag at se til med de laante tings hjemsendelse, men har ikke kunnet fuldstændigt udføre sit hverv, fordi der var urished i de nævnte hendeender. Giere af saadanne gjenstande bør derfor tilskrive hende med beskrivelse af sine ting samt anvisning for hjemsendelsen. Hendes adresse er Wijs Sophia S. Stearns, Curtis Court, Minneapolis, Minn.

* * *

17de Mai komiteen fattede i sit møde 8de Juli, 1914, en beslutning saalydende:

„Besluttet at vi anmoder formanden om at tage vare paa vore sager, som er igjen i kontoret og de sager vi har fra udstillingen indtil bygdelagene fatter bestemmelse.“

Følge denne beslutning forstod formanden, at komiteen mente at han skulde være ansvarlig for sagernes opbevaring indtil han fik andre instrukser enten fra komiteen eller lagene. Men da han henvendte sig til Miss Stearns hos hvem tingene berodde ansaa hun sig for pligtig til at negte at overlevere dem til ham. Hun grundet sit standpunkt paa følgende handlinger:

I møde af 17de Mai komiteen 29de Mai blev besluttet „at varetaget af alle udstillingsgjenstande blir overladt til bestyrelsen for bygdelagene.“ Senere, samme dag, holdt den oprindelige bestyrelse (Veblen, Thorkveen, Trovaten, Walby) et møde og vedtog at anmode Miss Stearns om at se til med hjemsendelsen af de laante gjenstande. Det maa forudsættes, at medens hun holdt paa med dette blev samlingen beroende hos hende, hvor de da var. Og hun forstaar sagen saa, at hun ved den af bestyrelsen fattede henvendelse til hende om at hjemsende de laante ting ogsaa var gjort til væge for de gjenstande som er 17de Mai komiteens eiendom. Og hun betragter den oven citerede beslutning af 8de Juli for ugyldig, saavidt kan skjønnes fordi komiteen efter sin beslutning af 29de Mai skulde ha opgitt sin ret til videre magt og myndighed over udstillingsgjenstandene.

Samlingen er derfor i hendes besiddelse. Formanden har søgt sig opfordret til at gi denne forklaring, som han tror er rigtig, samt haaber at han derved er skilt fra muligt ansvar for sagerne.

Agnes Mathilde Bergeland: „Efterladte digte.“ Free Church Book Concern, Minneapolis. 175 sider. Indbundet i Cloth, \$1.00.

Den som vil ha noget med tanker og alvor men klart og livsfrisk, med indblik i naturen saavel som menneskesjælen, bør anskaffe sig denne samling af 54 digte. Det kan renke og opfriske en efter den mæthed man har faat af det ækle „ragtime“ man er budt paa alle sider under navn af poesi. Forfatterinden sendte et af digtene, „Vogen“, til Samband og vore læsere har nydt det i Maiheftet 1913. Det som i denne samling kanse mest griber læseren er digterindens samfølelse med naturen. Saaledes i „Narke“:

Beflignete morgen, da livets ild fornys,
hvor alting er sagert i morgens lys,
med sol i sin udgang, det slørlette løv —
og intet end merket av stormvind og støv.

Hør englærkens toner, saa dugfrisk dens sang,
o fløitepiller, o fløit not en gang,
o drus dine toner, du blinde profet,
som sitrende fryd over prærien ned.

Og trostens ømme loffen og finkens glade røst.

* * *

Og jeg maa ogsaa hnge, mit hjerte stemmer i,
det seiler ut i solen paa vingerne fri

* * *

det er som det maa briste saa luffeligt det er.

* * *

Og Int til „Hjertet“:
Det stakkars hjerte, det banker trut,

og løfter, løfter hvert minut
den sammenknugende byrde.
For verket skal gøres, livets verk,
og hjertet er kraften, jeig og sterk,
som lidet selv ikke faar myrde.

* * *

Der udkom i 1912 Dr. Bergelands digtsamling „Amerika og andre digte.“ Nærværende samling er de digt, hun efterlod sig ved sin død nogle maaneder siden, og det skyldes hendes kollega og intime veninde Dr. Grace Raymond Sebard ved Wyoming Universitet, at disse digte nu er udkommet i sin vakre dragt, med kundig og sampatijf bistand af Miss Maren Michellet af Minneapolis

Miss Bergeland var brorbror af Henrik Bergeland og Camilla Collet, og kom til Amerika i 1891, virkede først ved Bryan Mawr College, Pennsylvania, senere ved Chicago Universitet, men blev i 1902 professor ved Wyoming Universitet i Laramie. Hendes undervisningsfag var historie samt sprog. Hun døde der i Mars 1914.

Professor Sebard lever os en række bind af Dr. Bergelands efterladte skrifter, omfattende emner i hvilke hun var specialist og anerkjendt autoritet.

„Valdres“. Mittet & Co. Kunstforlag. Kristiania. Format 7 med 8½ tommer. 36 billeder med indledende tekst paa norsk, engelsk og tysk, samt oversigtskort over Valdres, Fotunheimen m. m. Faas her for 40 cents.

Dette er en samling af greit trykte, vakre billeder fra Valdresruten. Teksten er skrevet af G. D. Gøvi og gir en greit fremstilling, og hele verket er vakert og godt udstyret. Vi synes titlen er lidt billedende. At begynde med, saa indbefatter ikke det gode kart den søndre del af Valdres, Søndre Aur-

dal med Reink og Sedalen. Men det omfatter hele Fotunheimen og nordover til Ottavand i Gudbrandsdalen, samt vestover forbi Lærdalsøren. Det vilde være bedre at sige at verket handler om **Valdresruten**, og blandt billederne er en 8, 9 vestover til Lærdalsøren. Valdreser tjær fra Søndre Aurdal vilde ha lidt det bedre om den vakre billedsamling hadde havt noget i. eks. fra de herlige partier fra Begndalen. Med dette vil vi ikke ha sagt noget mod det vakre hefte. Vi anbefaler det paa det bedste.

Ønsker forklaring.

For gode ven N. K. Brenden har sendt os et lidet stykke under ovenstaaende overskrift, og vi vil saa udtale os om blot et par tanker deri. Det som han især ønsker forklaring over er et citat fra beretningen fra Valdresstevnet i Minneapolis ihøst, hvor det hedder i anledning den antagne bestemmelse om Valdresgaven: „Saaledes kunde nu Hedøerne, om de ønskede, anvende deres gave til Stipendium, Søndre Aurdal til gamle hjem og vestre Slidre til hospitaletagen.“ Brenden synes at være tilbøielig til at tro at Hedøer, og vel andre ogsaa, kan finde paa at lægge den mening i de citerede ord, at de skulde være udskilt fra Valdreserne i almindelighed og paa en eller anden maade regnes for sig selv. Da tror vi at kunne forklare at der slet ikke blev tænkt noget saadant. Det blev fremhævet af næsten alle dem som tog del i diskussionen paa septemberstevnet at den bedste maade at faa almindelig tilslutning til gaveindsamlingen var, at man lod gaven deles herredsvis i sin forvaltning og anvendelse. Og den antagne form for gaven vandt mødets ganske almindelige tilslutning. Det anførte citat tar vel sigte paa de udtryk i den antagne bestemmelse: „giverne bestemmer til hvilket herred bidraget ydes,“ og „Bidragsheder-

ne udtaler til hvilket øiemed de ønsker deres bidrag anvendt."

Det var deltagerne i mødet bekendt, at Etnedølerne allerede havde gaat ivei med en indsamling til sine egne bygder. At man i vestre Sildre arbejder for et hospital og har henvendt sig til sambygninger herover om at støtte sagen med bidrag, er enhver valdris bekendt. Det var ogsaa kommet frem at skridt var taget til samling til et gamlehjem i Søndre Murdal, skjønt det blev nævnt at dette ikke skulde ansees som at ha noget med den almindelige samling til en mindegave at gjøre. Det var vistnok forstaaelsen ogsaa at den tanke at gi gaven form af et fond til stipendier for flinke elever i folkeskolerne til at sætte dem istand til at fortsætte i sin skolegang, saasom fremsat, blandt andre, af Sambandets formand, hadde vundet tilslutning blandt Hedsøler især; og det skyldtes vistnok Brendens skrivning herom om saa var tilfældet. Dette tror vi er aarsagen til at Hedsølerne blev nævnt i forbindelse med stipendiumstanken. Og man kunde godt tænke sig at det vilde være gjærlikt for Hedsøler at forene sig om at slutte sig sammen om at samle deres bidrag til et saadant fond for sit distrikt i Søndre Murdal. Denne her givne udtalelse maa staa for redaktørens regning, og den er ment blot som en mulig anvendelse af en del af et af herredsfondene, men han har ingen grund til at angi at der er noget saadant forslag under behandling blandt hedsøler eller andre, men bare tænker sig saadan en mulighed som en illustration, og slet ikke til hedsølers lajt. Skjønt Hedsølen ligger tilside, længst syd i Valdris, er valdriserne der aldeles egte og loyale, saa de gir ingen af de andre noget efter naar det blir tale om at vise sin trofast for gamle mor Valdris. Undres om det ikke gjerne forholder sig saa, at de store nationers grænseprovinser viser den mest skjærpede og stærkest udviklede nationale samhørighedsfølelse.

Brenden siger at han har hørt udtalt, at stipendiumsagen

blev ikke nævnt med et eneste ord under hele forretningsmødet. (B. var hindret fra at være tilstede). Vi er ganske vis på at han er feil underrettet, men man gav snart op at ivre for nogen form af gaven saadan at den skulde danne et samlet fond for noget enkelt øiemed, almindeligt for hele dalen; og saa gav man sig især med at lægge raad sammen for et udtrykk, der kunde vinde den mest udbredte tilslutning, og det behandlede udkast blev antaget og er bekendtgjort i pressen og gjennom cirkulærer.

* * *

Indsamlingskomiteen har gaat tilverks med sit vaalagte arbejde, og den har ret til at vente at den faar almindelig støtte og aktiv bistand af valdriser allevegne. Den antagne form af gaven var den bedste man kunde enes om. Emnet var blit diskutert haade gjennom korrespondance, ved mindre konferencer, ved forberedede forhandling af komiteen, og endelig af stemnet, og blev af dette, efter næsten tre timers diskussion, antaget som det bedste man kunde formulere. Man hadde ogsaa havt ikke saa liden skrivning om sagen i bladene, og vore folk hadde havt flere aar til at tænke paa den.

Efter denne forberedelse burde man anta at stemnet ihøft var vel beredt til at fatte endeligt arrangement. Komiteen har da ogsaa fra mange korrespondenter, og i samtale med folk fra alle kanter, faat høre næsten bare lovord om den antagne bestemmelse, at den er det bedste som kunde være tale om. Det som nu paaligger valdrisfolket er at forenes om arbeidet med energi og vilje. Komiteen har lovet at gjøre sit bedste, men disse seks, syv mænd forlaar ikke stort dersom ikke massen af folket tar tag. Komiteen er tjeneren, valdrisfolket er den handlende magt. Nu forestaar julen. Det er den tid da man skulde være jærlig anlagt paa velvilje og ædle handlinger. Lad

nu denne høitid finde ret mange som selv lægger rundelig til gaven og opmuntrer saomange som de kan ræffe til lignende deltagelse.

Fra daarernes verden.

En tulling som forresten var forstandig, thi sindssyge hospitalernes formaal er at helbrede, og denne vi nu fortæller om havde vundet frem til fuld forstand, og maasse mere end han nogengang før havde haft, hørte en dag norsk banden nogensteds rundt sig. Der kaldtes paa hin den onde i lange baner og at han skulde brænde, brække, hugge, danse, synge, gale, skjære osv. Han som hørte dette var lidt af en numodens vismand der hørte røsten, noget som en hel del folk endnu ikke forstaa sig paa eller ved noget om kænhaende. Manden stanset, lyttede, spyttede ud skraaen og sagde: „Dæ er fælt som den norske husbonden rumsterer med tjenestekarlen sin idog lel.“

* * *

Albert var Solung og Martin Sogning, begge er nu paa Asyl, men dengang dette hændte var de patienter paa statens sindssygehospital, og arbejdede noksaa trudt i hospitalets fjøs. Martin var udrustet med smaa evner fra fødselen af, medens Albert var bedre udrustet og kunde synge noksaa vakkert norske nationalsange og viser. Begge to var sagtens snarfindte og en dag blev de uenige. De var nær en lang stabel af „Cordwood“ da uenigheden begyndte, og det var noksaa høirøjet samtale de førte en stund, den ene paa sydsiden af vedhauget og den anden paa nordsiden. De kastede „chips“ og ovsved efter hverandre og Martin ramte Albert med en stikke. Dette blev formeget for Albert, saa han skreg ud i vilden sk: „Where are you Martin, so I can hit you with this stick.“

* * *

Saakon var omtrent 50 aar gammel og havde sagtens været noksaa forstandig kar, men saa kom forstandsmaskinen ud af orden, og han blev sat paa hospitalet. Han likte godt at gaa paa de ugentlige danse, og var maasse lidt af en elsker af det smukke fjøn, thi han fik en af sine kamerater til at plukke ud nogle hvide haar i barterne sine en dag; thi han likte ikke at se saa gammel ud i dansesalen. Ude i verden bruger kabalererne sorte, her var ikke saadan anledning, men menneskaturen er den samme baade her og der, ser du. Han arbejdede i haven, og gif ud regelmæssigt lidt, før klokken 1 e. m. hver dag sammen med havemejeren og arbejdskamerater. En dag de gif ud stod en attendant og spredte ud dishtowels for at tørres ude paa græsset. Hans navn var Libbert og han sagde til Saakon: „You like hearts, don't you?“ „Well! I don't know whether I like hearts any too much, but I am pretty sure you like „Liber (Liber)“ svarede Saakon.

* * *

For at saa rede paa intellekt og udvikling har doktorerne sat igang en ugentlig eksamination giennem spørgsmaal saavel i historisk og geografisk retning som mange andre sager af almeninteresse. En ung mand, som bruger meget af den tid, han intet andet har at bestille, til at læse „Saturday Evening Post“, „Youths Companion“ og anden sund læsning, blev eksamineret en dag, og blandt spørgsmaalene doctoren spurgte var: „Do you know how many rivers we have in the United States?“ Svaret var: „No I don't, do you?“ No I don't, so the two of us are in the same boat,“ var doctorens svar paa guttens Manke-svar.

* * *

I som læser dette, har maasse ikke rede paa tankeoversøring og den moderne maade at samtale med folk paa afstand, kan hændt ikke engang tror at dette er muligt. Dette kan være

ligeegyldigt, undtagen at min anekdote ikke faar den farve, som trænges for at man kan ha den rette fornøielse af hændelsen. Det var lidt støtende i lusten og tungt var det engelske sprog; dette blev trættende for en tilhører og han sa: „Oh shut up, we can laugh along the alphabet in the Norwegian language, but what can ye; while we have nice shades of laughs ye have only two — hi, hi and ho ho.“ — Det blev stille i „Sp: ritland“ med en gang.

Furn Eus.

—
End kommer en vaar —!

Sda Maria Arnes (Mrs. N. G. Bech).

Nu visner vel løv som nylig var grønt,
 Nu høres ei sangfuglens trille;
 Nu finner ei sol saa mildt og saa varmt
 Og vinden — den juser ei stille.
 Se blomsten! Den sygner, falmer og dør. —
 Hør, høststormens flagende fange!
 . . D. gid det var vaar! Ja, gid det var vaar!
 Det ønsker jeg, dagene lange.

. . Lad visne hvert løv; lad falme hver blomst
 Mens sukkende høstvinde juse;
 Thi dybt i mit glade bankende bryst
 En frydefuld vaarsang vil bruse.
 Lyk!. . Hører du ei den liflige klang
 Som tonernes straalens rummer:—
 End kommer en vaar! End kommer en vaar,
 Vag høstens og vinterens slummer.

Tenten og veirhanen.

Tenten:

Du veirhane oppe paa spiret der
 med gyldne og gloende røde fjær!
 o sig mig, hvad er det at se du faar,
 som oppe saa høit over taarnet staar?

Veirhanen:

Fra vaglen min ser jeg hvert taf og straa,
 i gaterne mennesker staa og gaa,
 derutenfor ser jeg ei hus og tag
 men blaanende hølger og sfibes flag.

Nu ser jeg et sfib, og det styrer hit,
 derutenfor næsset, med vimpel hvit,
 nu ser jeg en yngling paa dækket staa,
 et silke-halstørklæde har han paa.

Og nu op til munden han trykker det,
 han kysker paa fingrene slet og ret,
 nu løfter han hænderne over vand,
 nu kaster han kyskene ind mot land.

Tenten:

Forviist er det sfibet fra langtarts vei,
 som bringer min elsker igjen til mig,
 min elsker saa tro og saa god i hu,
 han vendes i vinden ei slik som du.

Veirhanen:

Na, vendes jeg end for hvert vindens kast,
 saa er det fordi man ei bandt mig fast,

og folk vilde synes, det passet ei,
om jeg, en beirhane, ei vendte mig.

Men smuffeste jente! jaa fint du gaar
med drøm i dit øie og gyldent haar,
idag, naar din elsker vil møte dig,
du takker, om bort jeg vil vende mig.

H. W. Longfellow,
oversat av D. L. Kirkeberg.

Veiviseren taler.

Tilfjelds over bygden staar min hu,
naar gjøgen begynnder at gale.
Kom med til sætren iaften du!
Thi solen skinner paa fjeld endnu,
mens der er mørkk i dale.

Der er paa veien en dunkel lund,
hvor alferne er tilhuse.
Suff, der maa du gaa med lukket mund;
selv nøkken derinde lader kun
sagte sin harpe bruse.

Men oppe paa fjeldet er der klang,
som gjenslyder i det fjerne.
Der klinger bjelder og lokkesang;
med langeleg der paa sæterbang
fidder min fagre terne.

J. S. Welhaven.

Liste over bygdelagene,

med først hvert lags formand, dernæst dets sekretær:

Valdris Samband, A. A. Veblen, 3109 Dalland Ave., Minne-
apolis, Minn.; A. M. Sundheim, Minneapolis, Minn.

Telelaget, A. A. Trovaten, Minneapolis, Minn.; N. N. Rønning,
1215 E. 35th St., Minneapolis, Minn.

Hallinglaget, Dr. Olaf Th. Sørping, Fergus Falls, Minn.;
Timan L. Ovarve, Jessenden, N. Dak.

Numedalslaget, H. H. Strøm, Hillsboro, N. Dak.; O. O. Enes-
tvedt, Sacred Heart, Minn.

Gudbrandsdalslaget, Rev. L. P. Thorkveen, St. James, Minn.;
Ivar Olstad, 522 Hjornson Ave., Minneapolis, Minn.

Trønderlaget, Sigurd O. Ganger, Yankton, S. Dak.; Prof. J.
Dorrum, Fergus Falls, Minn.

Nordlandslaget, C. D. Morck, 111 So. 6th St., Minneapolis,
Minn.; John Gregor, Fort Ransom, N. Dak.

Sognalaget, E. N. Hopperstad, Albert Lea, Minn.; O. E. Wil-
liamson, Owatonna, Minn.

Selbulaget, A. O. Serum, Halstad, Minn.; O. H. Uglem, Prince-
ton, Minn.

Vosselaget, Judge Andrew Grindelund, Warren, Minn.; Arthur
Markve, 515 N. Y. Life Bldg., Minneapolis, Minn.

Sætedalslaget, Bj. Bjørnaraa, Homme, Minn.; Gustav Torgu-
son, Glentwood, Minn.

Nordfjordlaget, Rev. N. J. Meland, Lodi, Wis.; Dr. Carl Kol-
seth, Broton, Minn.

Landingslaget, H. A. M. Steen, Northfield, Wis.; C. H. Beck,
Lake Preston, S. Dak.

Dotningslaget, Johan E. Gran, Spring Grove, Minn.; Christian
Berg, 2513 6th St. N., Minneapolis, Minn.

Østerdalslaget, N. L. Moen, Fergus Falls, Minn.; Ole Gøiberg,
Kathryn, N. Dak.

Søndmørslaget, J. Martin Hansen, 3008 Park Ave., Minneapo-
lis, Minn.; M. Spohlt, Madison, Wis.

Mjøsenlaget, Dr. C. L. Opsal, Red Wing, Minn.; Otto P. S.
Hjermstad, Chippewa Falls, Wis.

Gadelandslaget, T. A. Walby, Hudson, Wis.; Per Jacobson,
Hudson, Wis.

Solunglaget, Amund Østmo, Grand Forks, N. Dak.; C. M. Berg,
McIntosh, Minn.

Sigdalslaget, G. L. Braatelian, Rosshay, Minn.; G. L. Hagen,
Crookston, Minn.

Wisconsin Teleslag, Rev. E. E. Urberg, Blair, Wis.; John Feland. (Afdeling af Teleslaget.)

Iowa Teleslag, Rev. A. J. Torgerson, Lake Mills, Iowa; L. E. Tweed, Lake Mills, Iowa. (Afdeling af Teleslaget.)

Tinjølslaget, Halvor Odegaard, Oldham, E. Dak.; Lars Stenfon, Oldham, E. Dak. (Afdeling af Teleslaget.)

Sundals-Nfendalslaget, E. G. Gladwed, Lake City, Minn.; O. J. Gravem, Towner, N. Dak.

Hardangerlaget, E. E. Ibeit, Albert Lea, Minn.; E. A. Jordahl, Sioux Falls, S. Dak.

Stavangerlaget, Rev. E. J. Eastvold, Dawson, Minn.; Berthel L. Belleson, Jewell, Iowa.

Søndhorblandslaget, Rev. L. O. Thorson, Dows, Iowa; Oscar Ostrem, Jewell, Iowa.

Vinger, Odalen og Eidstogen Samlag, J. E. Jacobson, Dagen, N. Dak.; Edvard Larsen, 2618 37th Ave. So., Minneapolis.

Søndfjordlaget, Rev. Sigurd Folkestad, Strum, Wis.; Prof. J. L. Nydahl, Augsburg Seminary, Minneapolis, Minn.

Tvillingbyernes Stavangerlag, Gust Jrgens, 823 22nd Ave. So., Minneapolis, Minn.; Mrs. Dina Nielsen, Minneapolis, Minn.

Vestfjstens afdeling af Numedalslaget, G. H. Kravit, Everett, Wash.; G. D. H. Becker, Standwood, Wash.

Bandaf Teleslag, O. G. Kinney, Colfax, Wis.; L. Thompson, Colfax, Wis. (Afdeling af Teleslaget).

Minneapolis Trønderlag, N. Saugestad, 2220 17th Ave. So., Minneapolis; Alfred Dahl, 1501 Madison St. N. E., Minneapolis.

Romsdalslaget, Rev. Jacob Tanner, Milnor, N. Dak.; Ben Barriison, Stanton, Minn.

Kristianialaget, L. O. Shibley, 2650 Dupont Ave. N., Minneapolis; L. Sundb, 781 Cedar St., St. Paul, Minn.

Nordhorblandslaget, Rev. L. L. Fylling, Woodville, Wis.; Rev. O. Mostrøm, Wt. Goreh, Wis.

Gurdalslaget, Rev. G. Engh, Ostrander, Minn.; Ludvig Gullickson, Spring Valley, Minn.

En glad jul!

Til alle læsere ønsker vi en glad jul, takker for aaret som er gaat, og ønsker et godt nyt aar. Tak til alle bidragsydere og til alle som har husket paa kontingenten. Paa samme tid en paamindelse til dem som skylder os henved et tusen dollars, som vi venter at faa og som vi trænger. Du som skylder en dollar, eller to, eller endog tre, forstaar du ikke at du hjælper at gjøre livet surt for os? Hvor mener du vi skal faa pengene fra mens du nøler?

“17de Mai Festskrift”

Udgivet af festkomiteen i anledning af hundredaarsfesten. 160 sider. 209 billeder og portrætter, med omslag i flere farver. Denne bog indeholder en mængde fuldt paa-lidelige oplysninger, især om bygdelagene. Sambands læsere har nu ekstra god anledning til at faa skriftet, idet vi tilbyder det som

PRÆMIE FOR ABONNEMENT PAA SAMBAND

frit tilsendt dem som betaler en dollar (\$1.00) i forskud for et aar (nye saavel som gamle abonnenter) og som gir tilkjende at de vil ha bogen.

Samband, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestemmelser om Valdrisgaven.

“1. Indsamlinger til Valdris optages paa den maate, at bidragene til hvert herred holdes særskilt, og givne bestemmer til hvilket herred bidraget ydes.

2. Bidragsyderne udtaler til hvilket øiemed de ønsker deres bidrag anvendt.

3. Indsamlingen afsluttes den 31te december 1915, og det samlede beløb oversendes hvert herred som et urørligt fond, undtagen de gaver, som givne bestemmer for noget andet. Herredsstyret forvalter samme og anvender indtægterne deraf som det finder det mest hensigtsmæssigt, dog saaledes, at tillørligt hensyn tages til bidragsydernes ønske.”

For cirkulærer og al oplysning man ønsker, skriv til sekretæren for komiteen: I. O. Hovey, 3323 Emerson Ave. No., Minneapolis, Minn.

Bidrag og løfter om bidrag sendes til kassereren:

A. M. Sundheim, 3205 Park Ave., Minneapolis, Minn.

Lutheran Publishing House

NORTHWESTERN BRANCH

322 So. 4th St. MINNEAPOLIS, MINNESOTA.

Vi har paa lager komplet udvalg af bibler, salmebøger og god literatur baade i det engelske og det norske sprog. Skriv efter katalog, der tilsendes frit. Skriv til vort Decorah, Iowa hus for pris paa indbinding af bøger, tidsskrifter, osv.

Julehefter for julebordet.

VALDRES.

(Undtagen Søndre Aurdal).

Med tekst af G. O. Hovi, og billeder. Det er en pen liden billedbog over Nordvaldres paa 30 sider, 7x9½ tommer. **Pris, 40 cents.**

Billederne: Einavand. — Trevand. — Odnæs. — Et-nedalen. — Halmrastskaret. — Tonsaasen. — Aurdal. — Mellæm, Fjeldheim og Frydenlund. — Fagernæs. — Strandefjorden. — Slidrefjorden. — Fossheim. — Løkken. — Vestre Slidre kirke. — Borgund stavkirke. — Reinli kirke. — Oilo, Kvamskleven. — Grindaheim og Fagerlid ved Vangsmjøsen. — Skogstad. — Automobilskyds til Jotunheimen. — Nystuen. — Heggnes. — Skammestein. — Bitihorn. — Bygdin fra Bitihorn. — Eidsbugaren. — Tyn. — Maristuen. — Hegg. — Ved Husum. — Sognefjorden, parti fra Fjærland. Saa er der i bogen et kart "Oversigtskart over Valdres, Jotunheimen m. m.", men det rækker saavidt til Fjeldheim, syd derfra er intet. Den som har lavet kartet eller ordnet med udgivelsen af bogen har vel ikke havt større oversigt eller vist mere.

Bergen—Voss—Sogn—Hardanger. 7x10 tommer, indbunden i pent omslag. **Pris, 65 cents.**

Bergensbanen. En samling af 18 henrivende vakre høifjeldsbilleder 10½x14 tommer, indbunden i vakkert omslag. **Pris, 75 cents.**

Fra Norges jubilæumsudstilling. 24 billeder fra jubilæumsudstillingen gjengivet i vakkert tontryk 9x12 tommer. Pent heftet. **Pris, 75 cents.**

Norge, Mindeblade 1814—1914. En vakker samling af billeder i et vakkert hefte 10½x14 tommer. **Pris, 75 cents.**

Norsk vinternatur efter fotografier av Weise. 12 billeder 9x12 tommer paa fin karton i en mappe. Billederne er ualmindelig vakre, egnede særdeles for indramning. **Pris, \$1.50.**

Soria Maria Slot. Askeladdens eventyr, illustreret af Th. Kittelsen, 12 billeder 6x10 tommer. **Pris, 35 cents.**

Vort universitet gennem 100 aar. 1811—1911, med tekst og billeder, der viser virksomheden af Norges universitet i disse aar. Billeder af alle bygninger og mænd, der har været med i arbeidet. 32 sider, 9x12 tommer. **Pris, 75 cts.**

The Free Church Book Concern, 322 CEDAR AVE. MINNEAPOLIS, MINN.